7 /257
■ Iulie 2024
■ Anul XXII

Cafeneaua literară

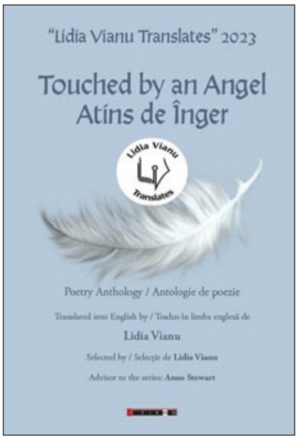

supliment

ARTE POETICE

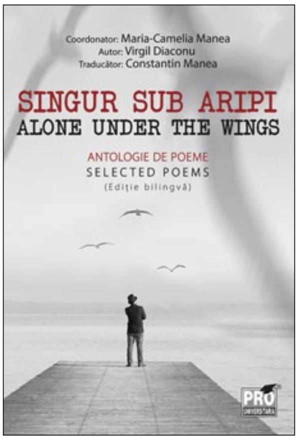
JEAN DUMITRAȘCU - Generația '60 - generația socialismului

GRID MODORCEA - De ce nu poți fi un Eminescu „deplin” în România?

EDITURA EIKON a lansat la Bookfest (2 iunie 2024) volumul **TOUCHED BY AN ANGEL / ATINS DE ÎNGER, Poetry Anthology / Antologie de poezie**, Translated into English by / Tradus în limba engleză de **LIDIA VIANU**. Selected by / Selecţie de Lidia Vianu, Advisor to the series: **Anne Stewart** (Editura „Eikon", 2024, 448 p.).

În volum sunt cuprinşi poeţii care au câştigat concursul organizat de către Lidia Vianu, distribuiţi astfel: **I.** Virgil Diaconu, Nicolae Silade; **II.** Toma Grigorie, Emil Dinga, Ionuţ Calotă; **III.** Ion Haineş, Zenovie Cârlugea, Felix Nicolau, Eugenia Ţarălungă, Ionel Bota, Şerban Codrin Denk, Nicu Ilie, Zoia Elena Deju, Lucian Domşa, Tincuţa Horonceanu Bernevic, Ana Ionesei, Emanuel Pope, Alice Popescu. Cartea se poate comanda la: https://www.librariaeikon.ro/poezie/1717-touched-by-an-angel-atins-de-inger.html

Antologia de poeme **Virgil Diaconu, SINGUR SUB ARIPI, ALONE UNDER THE WINGS**, ediţie bilingvă, a apărut la Editura Pro Universitaria, Bucureşti, 2023, într-o condiţie grafică deosebită. Coordonator Maria-Camelia Manea, traducător Constantin Manea.

Lansarea cărții *Fiul măslinului,* autor Ion Toma Ionescu, la Biblioteca Județeană Argeș, iunie 2024

Lansarea cărții *Călătorii identitare. Românii megieși*, autor Mihai Nicolae, Biblioteca Județeană Suceava, 7 iunie, 2024

Volumul de poezie **Die blaue Umarmung / Îmbrăţişarea albastră**, semnat de **Virgil Diaconu**, tradus în limba germană de către poetul Christian W. Schenk (128 de pagini), a apărut de curând la „Independently Published", colecţia „Dionysos", şi se găseşte deja în vânzare în Germania şi pe Amazon. Iată prezentarea făcută de către Christian W. Schenk:

„Pentru Virgil Diaconu, versurile sunt porunca supremă, iar cuvântul, cu multele sale valenţe, este dulcele chin în nesfârşita căutare de imagini şi adevăruri noi. Poeziile sale sunt ca o vibraţie a existenţei noastre istorice, completând diversitatea eternă a umanismului cu noi atribute şi adevăruri. Poeziile sunt bine echilibrate, cu accente metafizice pentru a surprinde mai bine destinul fiinţei. Esenţa fiinţei umane împletită cu iubirea şi natura joacă un rol central: principiile lor domină nu doar condiţiile pământeşti şi cosmice, ci şi arta şi istoria existenţei naturii umane. Noul profil estetic independent pe care Virgil Diaconu îl reprezintă în literatura română se reflectă în acest volum într-un mod deosebit".

CE URMEAZĂ DUPĂ DICTATURA LUI NICOLAE MANOLESCU?

Câteva dintre opiniile scriitorilor

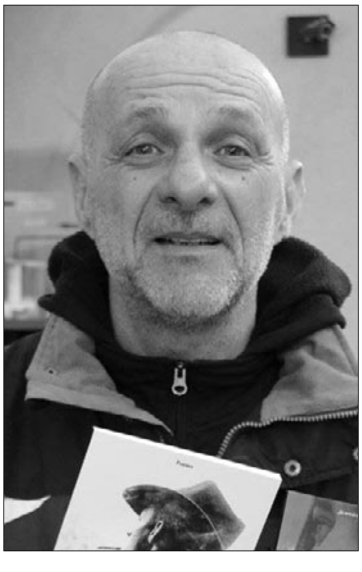
Scriitorii care au scris pe Facebook, în blogurile lor sau în presă, despre criticul Nicolae Manolescu, după tragicul eveniment, au avut păreri total diferite, opuse, fiecare accentuând anumite aspecte ale personalității sale și neglijând altele.

În mai multe rânduri s-a exprimat idea că a fost un mare critic. „În vremea comunismului, timp de aproape trei decenii, el a însemnat instanța critică nr. 1. Debutând fulminant, a cucerit repede și în chip natural această poziție, rămânând în ea până după 1989, când a renunțat la cronica literară săptămânală. Pentru mai multă claritate: Manolescu s-a impus drept prima voce a criticii românești într-o epocă de eflorescență a genului (...)", spune de pildă Nicolae Mecu.

Alți scriitori au discutat despre modul în care Manolescu s-a implicat sau nu s-a implicat lui în vița scriitorilor, pentru că el a condus timp de 19 ani cea mai importantă instituție care trebuia să îi unească pe scriitori, Uniunea Scriitorilor din România. Și a condus-o atât de bine, încât scriitorii optzeciști, lansați și cronicizați chiar de către Manolescu, au înființat o altă asociație de scriitori: ASPRO... Alți scriitori, la fel de mulțumiți de dictatura Manolescu, au înființat alte uniuni de scriitori, iar alții au fost dați afară din Uniune. Cei rămași au tăcut, fie pentru că erau conștienți că opoziția lor este inutilă, fie pentru că au ales să îl slujească, mulțumiți de micile avantaje oferite.

O bună parte din reproșurile care i se aduc lui Nicolae Manolescu vin dinspre funcția lui de președinte al Uniunii Scriitorilor, pe care se pare că nu a onorat-o după așteptări. Pentru că el nu a fost ales ca președinte al Uniunii Scriitorilor din România pentru că era un „mare critic" și că această funcție trebuia să demonstreze acest fapt, ci pentru că membrii Uniunii așteptau de la el ca viața lor de scriitori să capete consistență, deci ca ei să beneficieze, cumva, de faptul că fac parte din această organizație.

RADU ALDULESCU / Facebook, 24 03 24

Dumnezeu l-a iertat, luându-l la El, înainte să îl iertăm noi

Nicolae Manolescu a fost un critic literar-simbol al acestor vremuri, care s-a priceput să mimeze perfect interesul pentru literatură. Tot ce l-a interesat, în fapt, a fost să fie masculul alfa care împarte prada (banii de la guvern, jumătățile de pensii și indemnizațiile de merit) și premiile literare naționale, pervertind ierarhia valorilor, mai mult decât suportă orice minim spirit critic.

A promovat scriitori mediocri și chiar scriitori care nu sunt scriitori. Iar asta i-a ieșit, vreme de nouăsprezece ani bătuți pe muche, până în ultimul moment.

A mimat, de asemenea, cordialitatea față de scriitori, pe care i-a urât, de fapt, poate din pricina unor frustrări, și, mai ales, i-a urât pe acei scriitori care păreau că îi umbresc imaginea și îi primejduiesc poziția și privilegiile, drept care, să-i dăm cezarului ce e al cezarului: Nicolae Manolescu nu s-a sfiit să calce pe cadavre. A fost cel mai longeviv președinte al Uniunii Scriitorilor și singurul care a dat

afară din Uniune în jur de treizeci de scriitori, iar în urma acestor abuzuri, alți scriitori și-au dat demisia.

A fost singurul președinte al Uniunii care a știut să exploateze la maximum slăbiciunile scriitorilor români dispuși să-și vândă sufletul pe un sandviș, așa încât nu-l putem învinui mai mult decât pe acei scriitorii care au făcut compromisuri și pe literatura lor de toată jalea.

Să-i fie țărâna ușoară!

OCTAVIAN SOVIANY

În ceea ce privește plecarea lui Nicolae Manolescu, e momentul să uităm ceea ce e de uitat și să reținem cele (nu puține) care merită să fie reținute. Dincolo de toate, Manolescu a însemnat într-adevăr o epocă literară, rămâne un mare critic de sorginte călinesciană, autorul celei mai bune sinteze despre romanul românesc și al celui mai bun studiu despre opera lui Sadoveanu. Dumnezeu să-l ierte!

PAVEL ȘUȘARĂ / Facebook, 24 03 24

Dumnezeu să-l ierte pe Nicolae Manolescu, fără de care literatura română de astăzi ar fi arătat cu totul altfel, să-i ierte, creștinește, sufletul plecat, dar să-l ierte și pentru slăbiciunile pământești, printre altele și pe aceea de a se fi lăsat confiscat de un grup malefic al vieții noastre literare! Odihnă veșnică în lumină și drum bun în veșnicie, Dom' Profesor!

HORIA GÂRBEA, 24 03 24

Uniunea Scriitorilor din România anunță cu profundă durere încetarea din viață a academicianului Nicolae Manolescu (1939-2024), Președintele Uniunii Scriitorilor,

director al săptămânalului „România literară”, critic și istoric literar de mare reputație, una dintre cele mai mari personalități ale literaturii române din toate timpurile. Nicolae Manolescu s-a identificat cu literatura română, a fost în permanență în centrul literaturii vii, a fost îndrumător a sute de studenți și doctoranzi, ca profesor, precum și al tinerilor scriitori din mai multe generații. Ca om politic și ziarist de atitudine a militat pentru democrație și libertate.

VIŞAN DRAGOŞ

A murit un om, îl așteaptă iertarea și neuitarea...

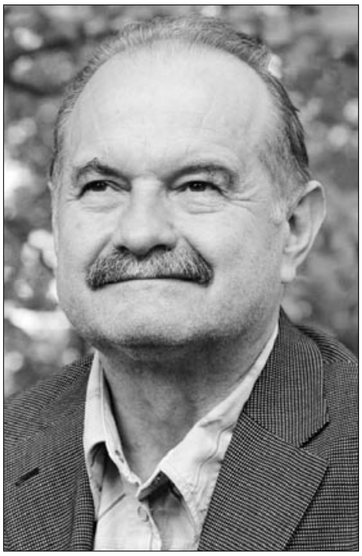
Este adevărată, tradițională, creștinească-zalmoxiană această îndatorire a iertării morților. Îi iertăm, dar nu uităm nici răul produs de unii.

Așa spunea Mircea Vulcănescu despre îndatorirea umană de a ierta pe torționari sau pe mai marii regimului comunist, ori pe cei ai oricărui regim totalitarist de dreapta. Să nu se uite faptele lor rele, ca să nu fie repetate de alții, poate chiar de către unii discipoli în arta de a face rău!

Nichi Harcea-Parcea a fost maestrul din umbră al camuflării. L-a ales ca mentor pe Paul Cornea, l-a avut tovarăș sau frate de cruce pe Eugen Negrici, l-a pregătit, cred, pe Mircea Cărtărescu să îi fie urmaș la șefie. De aceea i-am citit ultimele două romane, „Solenoid” și „Theodoros”, ale lui Mircea Cărtărescu. Se crede un ales. Garantat! El, M.C., ar deține, în trupul și creierul său realitatea 4D artistică, interpretările critice ale operelor premoderne ce anunță „postmodernismul literar” din epoca modernă până în deceniul al nouălea al secolului XX și Chivotul Legământului Uniunii Scriitorilor din România, dispărut pentru toți arheologii lumii. El tinde să devină Urmașul Murenei Nichi. Ochii lui Nichi Manolescu l-au ales din timp să-i ia locul. Păi numai o caracatiță africană să fie profetesă? Și murena Nichi este.

ION SIMUȚ

Jocul cu trecutul. De la istorie la istoria literară

Dacă e adevărat că istoria literară derivă din istorie (şi eu cred că este adevărat), atunci putem extrapola o teorie a istoriei literare dintr-o teorie a istoriei. Și **putem deduce principiile istoriei literare din principiile istoriei, nu din critica literară**, cum a procedat G. Călinescu într-un text clasic despre critica şi istoria literară ca discipline axate pe criteriul vital al valorii. Am mai glosat pe marginea acestor idei în volumul meu *Cum se scrie istoria literară*, apărut în 2022 la Editura Școala Ardeleană. Cer iertare pentru această trimitere personală, dar vreau să spun că nu repet ideile de acolo, ci le completez cu alte nuanţe. Prilejul mi l-a dat o carte de Lucian Boia, un istoric aflat în prim-plan în anii 1990-2000, prin atitudinea demitizatoare față de multe episoade din istoria națională, concurat în ultimele două decenii de programul de restaurare a miturilor naționale, inițiat în mod polemic de Ioan-Aurel Pop, actualul preşedinte al Academiei Române. Cărţile lui Lucian Boia promovează multe idei fertile, care explică succesul lor și capacitatea de stimulare a dezbaterilor critice.

Care ar fi câteva principii esenţiale ale istoriei literare, câteva adevăruri generale, pe care să le formulăm fără a apela la G. Călinescu? Încerc să le deduc din cartea lui **Lucian Boia *Jocul cu trecutul. Istoria între adevăr şi ficţiune*** (voi cita după ediția a IV-a, Humanitas, 2013; prima ediție a apărut în 1998). Voi face un simplu exerciţiu bibliografic. Oricât ar părea de facilă speculaţia, ar fi utilă o carte despre istoria literară parafrazând titlul lui Lucian Boia, în două variante posibile: *Jocul cu trecutul. Istoria literară între adevăr şi ficţiune* sau *Jocul istoriei literare cu trecutul. Între adevăr şi ficţiune*.

Iată formularea principiilor posibile ale istoriei literare, speculând formulările lui Lucian Boia (sau ale altora) despre istorie:

1. Așa cum înflorirea maximă a istoriei în secolul al XIX-lea, secolul naţiunilor, este legată de formarea şi afirmarea naţiunilor, la fel istoria literară este legată de ascensiunea naţiunilor. Este, la începuturi, prin excelenţă, **o istorie literară naţională**. Înainte de a fi o istorie de valori estetice, ca în secolul al XX-lea, a fost o istorie de valori culturale, care să ateste identitatea și vitalitatea unei naţiuni. După ce îşi delimitează un teritoriu geografic (crearea unui stat naţional, prin procesul de unificare a regiunilor sau a provinciilor despărţite până atunci), după ce îşi clarifică limba comună, perfecţionată într-o limbă literară naţională, după ce îşi revendică şi îşi defineşte o tradiţie (adică o istorie), naţiunea se individualizează şi printr-o cultură proprie (mentalităţi, obiceiuri, folclor, religie, drept, ştiinţe, administraţie, filosofie), o sferă largă din care se desprinde treptat o literatură originală, diferenţiată în poezie, proză, teatru, publicistică. Originile fireşti ale istoriei literare acestea sunt, pe această filieră culturală şi pe această evoluţie, printr-o desprindere treptată de nebuloasa originilor. Istoria literară incipientă, sub forma istoriei culturale, este, la început, un paragraf, apoi un capitol distinct, din istoria naţională, ca argument specific al unei identităţi dobândite, o diferenţiere necesară în concertul naţiunilor.

2. „Istorie fără ideologie nu se poate" – afirmă Lucian Boia (p. 106). Deducem cu uşurinţă alt principiu sau adevăr elementar. **Istorie literară fără ideologie nu se poate**. Ideologia (oricât de mult hulită ulterior) o vedem implicată în programul lui Kogălniceanu la „Dacia literară", în tot paşoptismul, în polemica Maiorescu-Gherea, în campania conservatoare a lui Iorga la început de secol XX şi în interbelic, în ofensiva modernistă liberală a lui Lovinescu, în atitudinea antiburgheză şi (aşa-zis) antidecadentă a realismului socialist, în reabilitarea modernismului săvârşită de generaţia 1960, în postmodernismul socialist al optzeciştilor, în curentul progresist douămiist. **O istorie literară pur estetică nu există**, e un ideal sau un deziderat, niciodată realizabil pe deplin, altfel decât declarativ. Neomodernismul nostru implică şi el o ideologie de reacţie la altă ideologie (proletcultismul) şi o deschidere ideologică de orizont: europenismul ca alternativă la autohtonism, realism socialist şi naţionalism. O istorie literară „pură", pretins curat estetică, navighează periculos printre ideologii, înarmată ea însăşi cu o ideologie de apărare a autonomiei esteticului.

3. „Istoria universală nu este altceva decât dezvoltarea conceptului de libertate" (Hegel, *Prelegeri de filosofie a istoriei*, citat de Lucian Boia la p. 107). Extrapolăm: **Istoria literaturii nu este altceva decât dezvoltarea conceptului de libertate a creaţiei.** Îi dăm astfel istoriei literare, cu maximă claritate, marea ei temă: libertatea de creaţie. O istorie a literaturii trebuie să arate cum s-a emancipat creaţia artistică, eliberându-se treptat de biserică (adică de discursul religios), de istorism (de discursul istoriografic), de obligaţiile sociale ale unei clase (de sociologismul vulgar şi lupta de clasă), de constrângerile pieţei (literatura de consum sau literatura de divertisment), de ameninţările inteligenţei artificiale (eşuarea în clişee, automatisme, creativitate artificială, standardizată, literatură programată).

4. „**Determinismul geografic** este un capitol inseparabil al filosofiei istoriei" – scrie Lucian Boia (p. 49). Acelaşi lucru e valabil pentru istoria literară, ce nu poate ignora un determinism geografic. Romantismul german al Nordului sau romantismul italian al Sudului – iată numai două distincţii clasice. Literatura occidentală, literatura Europei Centrale, literaturile din Estul Europei, literatura africană, literatura chineză, literatura japoneză etc. – iată alte sectoare

geografice dintr-o literatură a lumii, greu de sintetizat într-o formulă unică şi unitară.

5. **Actualizarea trecutului** este reflexul oricărui istoric. Scriind o istorie a literaturii, avem tendinţa să căutăm temele actualizabile sau porţiunile, opiniile din opera cutărui scriitor care intră în rezonanţă cu actualitatea. Lucian Boia notează: „Atragera trecutului spre prezent este marea tentaţie a imaginarului istoric. Se petrece cu istoria un irezistibil proces de *actualizare*: sunt fapte sau segmente temporale care capătă, pentru ziua de astăzi, o funcţie explicativă şi un grad de exemplaritate, greu justificabile dintr-o perspectivă strict pragmatică. Omenirea merge spre viitor cu privirea întoarsă spre trecut" (p. 68-69). Miturile fondatoare dau un sens întregii istorii, atestă o identitate. „De aceea, discursul despre începuturi este în permanenţă rememorat, ideologizat şi politizat" (p. 69). E semnificativ în cel mai înalt grad de unde începem istoria – istoria universală sau istoria naţională. E la fel de semnificativ de unde începem istoria literaturii naţionale. De la miturile fundamentale: Mioriţa, Meşterul Manole şi Dochia – cum crede G. Călinescu, de la Scrisoarea lui Neacşu din Câmpulung (1521), prima atestare de limbă română – cum încep cei mai mulţi istorici ai literaturii sau de la scrierile în slavonă sau chiar de la exilul lui Ovidiu la Tomis – cum cred alţii. Sunt şi alte opţiuni, dar toate îşi asociază o ideologie şi pornesc de la o anumită viziune politică proiectată din prezent spre trecut.

6. „Gândim în termeni de opoziţie şi înfruntare; aşa înţelegem să dăm sens şi coerenţă unor fenomene altminteri nesfârşit de diverse şi de complicate. Suntem atraşi de eveniment, de tot ce înseamnă ruptură, de tot ce iese în afara banalităţii cotidiene" (p. 89). **Istoria literaturii este şi ea teren de opoziţii şi confruntări.** Când scriem despre o epocă sau alta, căutăm evenimentul, ruptura, ieşirea din banalitate, adică insolitul sau straniul. Maiorescu face ruptura de paşoptism, culturalism şi franţuzism, instaurând o exigenţă estetică, o disciplină nemţească în gândire, o conectare la literatura europeană. Gherea vrea o literatură socială, îl proclamă pe Coşbuc poetul ţărănimii, remarcă fondul pesimist al învinşilor social, inclusiv al lui Eminescu. Lovinescu consideră un eveniment apariţia romanului *Ion* în 1920, o dată crucială pentru romanul românesc. Avangardiştii vor insolita întreaga literatură naţională. Urmuz uimeşte până azi prin absurdul compunerilor sale. Nu întotdeauna valoarea este aceea care consacră ruptura. Sau nu întotdeauna ruptura sau insolitarea consacră o valoare. Procesul de validare estetică este mai complicat, ţine cont şi de structura operei, nu numai de bulversarea orizontului de aşteptare. În secolul XX conflictele se multiplică. Cel mai vizibil e acela dintre modernism şi tradiţionalism. Dar mai interesante sunt conflictele între diversele forme de tradiţionalism, ca şi conflictele aprige din interiorul modernismelor proliferante. Dramatismul naraţiunii de istorie literară stă la îndemâna istoricului literar dispus să le vadă şi să le introducă în intriga istoriei sale. Unei istorii evenimenţiale, eroice, i-ar corespunde **o istorie literară axată pe capodopere**, cărţi-eveniment, personalităţi de vârf, discursuri literare de ruptură.

7. „Istoria înseamnă conflict, dar nu înseamnă numai conflict, înseamnă şi apropiere, interferenţe, înseamnă şi multă «viaţă obişnuită». (...) Istoria pe care ne-o reprezentăm este mult mai spectaculoasă şi mai dramatică decât viaţa istorică reală." (p. 93). Cu alte cuvinte, nici istoria, nici **istoria literară nu se pot rezuma la conflicte, rupturi şi intrigi**, deşi marea naraţiune trebuie să le caute şi să le pună în relief. Mai există şi altceva, pe lângă istoria conflictuală şi anume (zice Lucian Boia): economia, demografia, problematica socială, viaţa cotidiană, mentalităţile, care sunt **dimensiunile unei istorii structurale** (p. 94). Pentru istoria literară, pe lângă evenimente şi rupturi, ar trebui să căutăm şi viaţa instituţiilor culturale (reviste, edituri, cenacluri, premii, uniuni de creaţie), relaţia cu statul (cenzura, finanţările) şi starea receptării publice (condiţia cititorului, publicul). Noua istorie literară, prin cei mai tineri cercetători, tocmai asta face: sondează profesionalizarea scriitorului, descrie mediile redacţionale, caută structuri instituţionale şi funcţiile lor (cenzura, securitatea, partidul unic). O istorie fluidă poate inspira o istorie literară fluidă, relatând evoluţia şi transformarea paşnică a instituţiilor culturale, a vieţii literare, a gustului estetic, a publicului, a vieţii literare, a orizontului de aşteptare.

8. Un principiu esenţial al scrierii istoriei este cel al obiectivităţii, ce se bazează pe exploatarea surselor: „istoricul extrage faptele din *izvoare* şi apoi le leagă într-un lanţ de *determinări cauzale*" (p. 120). Secolul al XIX-lea a folosit preferenţial anumite izvoare scrise pentru a relata „istoria mare". În acest fel, după cum arată Lucian Boia, „istoria aceasta, pronunţat elitistă, este o istorie a statelor şi a instituţiilor politice" (p. 128). Schimbând ceea ce este de schimbat, deducem aceeaşi constatare despre istoria literară: şi aceasta a privilegiat tendinţa de a lua în seamă capodoperele şi marii scriitori, în varianta absolutizată a unei istorii estetice, ce are drept scop punerea în evidenţă a marilor valori. O putem numi foarte bine ***o istorie literară elitistă.*** În faza modernă a unei noi metodologii a istoriei, se impune „abordarea structurală a fenomenelor majore: economie, demografie, raporturi sociale, mentalităţi" (p. 129). Democratizarea şi omogenizarea societăţii moderne, despre care vorbeşte Lucian Boia, implică o schimbare de metodologie în scrierea istoriei. La fel şi în cazul istoriei literare. Discuţia ar fi mai lungă. Prefer deocamdată să semnalez ideea acestei necesare transformări. Noua istorie literară trebuie să ţină cont nu numai de condiţia estetică a operelor majore, cele ale elitei constituite într-un canon, ci şi de public, de viaţa literară, de industria cărţii, de mode, preferinţe tematice, de banalizarea scrierii şi a publicării unei cărţi, de proliferarea mediocrităţilor, de morala sexuală. Evident că nu toate acestea pot fi cuprinse într-o singură istorie a literaturii, ci în alte investigaţii. „Dreptul la diferenţă şi **pluralismul cultural** sunt afirmate tot mai insistent, contestându-se validitatea unui sistem unic de valori, oricare ar fi el" (p. 129) – mai notează Lucian Boia şi modificarea de perspectivă istoriografică trebuie luată în seamă şi pentru istoria literară. Mai reţin câteva fraze în acest conspect comentat, perfect valabile şi pentru istoria literară: „Diversificarea istoriei implică diversificare metodologică. Odată ce nu mai există istorie, ci *istorii*, nu mai există nici metodologie, ci *metodologii*. Istoricul care adună serii de cifre şi le introduce într-un program computerizat întreprinde operaţii care ar fi de neînţeles pentru confratele său de acum un secol." (p. 130-131). Iată motivaţia sau argumentul pentru **istoria literară cantitativă**. Ea vine din „progresul metodologic" al istoriei înseşi.

9. Lucian Boia consacră un paragraf special consecinţelor care decurg din relativizarea sau **estomparea istoriilor naţionale în faţa impunerii unei istorii a Europei**. „Într-o Europă unită, dar alcătuită în acelaşi timp din mici fragmente, întocmai unui mozaic, istoria se va prezenta probabil într-o manieră «diminuată», fără splendida unitate şi forţă a *istoriei naţionale*." (p. 173) În locul unei istorii naţionale a literaturii vom avea probabil o istorie

europeană a literaturii, mai uşor de realizat decât o istorie sintetică unanim acceptată. De aceea, este perfect legitim demersul unei noi literaturi comparate, în accepţia lui David Damrosch. **Literatura română nu doar ca literatură europeană, ci ca literatură a lumii** este o perspectivă din care ne vedem pe noi înșine cu totul altfel decât într-o istorie naţională a literaturii.

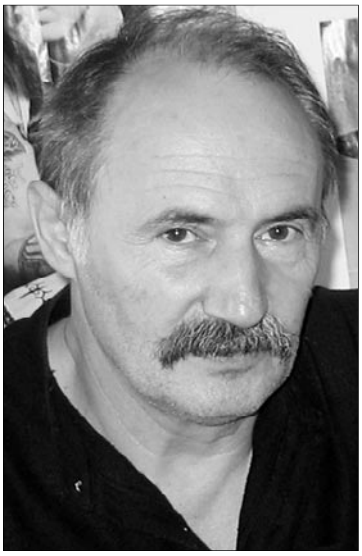
10. Dacă e adevărat că **istoria naţională contează sau interesează din ce în ce mai puţin**, atunci putem prevedea „sfârşitul istoriei”, anticipat şi deplâns de multă vreme. Aşa grăit-a Fukuyama cu mulţi ani în urmă. Lucian Boia e un sceptic moderat. **Istoria şi-a pierdut treptat din importanţă, relevanţă sau influenţă. La fel s-a întâmplat cu istoria literară.** Procesul e identic. Secolul al XIX-lea ca secol al naţionalităţilor şi al istoriilor naţionale a rămas o frumoasă amintire. În secolul XX şi la începutul mileniului III, preocuparea pentru trecut s-a diminuat treptat, dar, totuși, nu a dispărut. „Este o lume care trăieşte tot mai mult în prezent” (p. 175). „Interesul pentru istorie se concentrează sensibil asupra epocii recente” (tot p. 175). E foarte adevărat. Constatăm cu uşurinţă că istoria postbelică a literaturii române, relaţiile scriitorilor cu securitatea interesează mai mult decât cronicarii moldoveni, Cantemir, Budai-Deleanu sau Alecsandri.

Lucian Boia exprimă o speranţă timidă: „Nu-mi vine să cred că istoria se va sfârşi. Dar s-ar putea ca vremurile ei de glorie să fie apuse. Conceptul lui Fukuyama de «sfârşit al istoriei» evocă o lume eliberată de tensiuni, ajunsă în stare de echilibru; o asemenea lume, neconflictuală şi puţin preocupată de politic, ar manifesta probabil un interes scăzut pentru frământările trecutului. Suntem însă departe de aşa ceva; doar Occidentul corespunde astăzi, parţial, unui asemenea model.” (p. 175-176). **Istoria nu va dispărea, dar îşi va pierde „poziţia socială centrală, rămânând în seama unui cerc îngust de specialişti sau de amatori de insolit”** (p. 176). Nu la fel putem gândi despre soarta istoriei literare?

Concluzia lui Lucian Boia amână dezastrul deja anunţat. Sfârşitul istoriei? Nu, deocamdată! Declinul istoriei? Da! La fel putem zice şi despre istoria literară. **Vorbim nu de sfârşitul istoriei literare, ci de declinul ei inexorabil.** O agonie prelungită. Cine ştie? Poate se inventează un leac miraculos care să ne ajute să nu mai fim prizonierii prezentului. Naţionalismele renasc. Ele se hrănesc dintr-o resuscitare a trecutului, o reinterpretare, o reinventare sau chiar o tentativă de restaurare, în unele cazuri.

Estul european se află la o altă oră a istoriei decât Occidentul. În Est parcă istoria naţională contează mai mult decât în Vest. Dar istoria literară? Ne precipităm spre un viitor incert.

Virgil DIACONU

Poezia, o descărcare electrică... *

Nu, nu mai mă întrebaţi *ce este poezia.*
Întotdeauna am spus că poezia
este o descărcare electrică a frumuseţii,
pentru că în clipa în care Prinţesa m-a atins
ea mi-a transmis toate gândurile ei,
toate visurile, toată lumina.
Şi eu m-am făcut dintr-o dată strălucitor,
ca un soare răsărit în cartierele mărginaşe,
unde mă aşteaptă, în fiecare dimineaţă,
copiii străzii, aceste haimanale ale democraturii color,
cu care îmi împart singurătatea în alb-negru.

Desigur, Prinţesa este singura fiinţă care mă inspiră
în această ştiinţă a văzduhului, care este Poezia.

De fapt, într-o fotografie pe care o port la piept
Prinţesa este fără bluză, cu sânii ochioşi
privind ţintă spre mine. În altă fotografie
se vede că nu am mai avut răbdare
şi că am luat-o în braţe cu o mie de braţe...
Desigur, aceasta este o imagine pentru eternitate,
pentru că aici Prinţesa m-a îmbrăţişat
cu toată frumuseţea ei, cu toate celulele îndrăgostite.

De fapt, Prinţesa deja s-a mutat la mine
cu toate bagajele, cu toate gândurile, cu toate visurile.
Cu tristeţea ei cât Siberia.
Ea s-a mutat în mintea mea, în nervii mei îndrăgostiţi.
Poate că de aceea gândurile mele
se amestecă cu gândurile ei, visele mele cu visele ei,
întrebările mele cu uimirile ei.
Ea şi-a făcut cuib în braţele mele. Ea este o vrabie...
Tocmai de aceea, inima ei bate la mine în piept,
iar eu beau apă cu mâinile ei.
Eu îi respir toată frumuseţea, toată lumina.
Eu am ajuns o cenuşă îndrăgostită...

Desigur, Prinţesa este singura fiinţă care mă inspiră
în această ştiinţă a văzduhului, care este Poezia.

* Din volumul *Prinţesa*, aflat în lucru

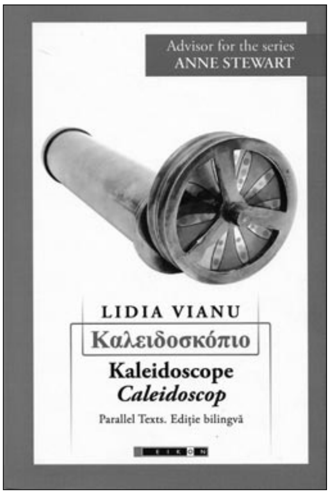

LIDIA VIANU, DUPĂ „O VIAȚĂ DE TĂCERE”...

„Mă am pe mine și sufletul de care mă țin”

Anglistă prestigioasă, cu un palmares impresionant, Lidia Vianu şi-a reprimat şi amânat („nepermis de mult”, recunoştea) pasiunea pentru scris, dorind *să-şi scrie sufletul*, împărtășindu-se și împărţindu-l cu cei care o caută. Erudită, expertă în arta şi pedagogia traducerii, semnând manuale căutate, de larg ecou, ea și-a găsit târziu vocea. De fapt, odată cu Anul Trecerii (1990) visul de altădată („primul vis”) a prins contur. Oferindu-se, prin anii '70, anglofoniei, fosta studentă mărturisea că engleza „i-a deschis ochii”, dobândind „o metodă de concentrare”. Chit că, în zilele noastre, limba română „s-a înecat în anglicisme”, zicea cu mâhnire...

Tras în ediţie bilingvă (advisor: Anne Stewart) la *Eikon*, în 2023, romanul *Caleidoscop* / *Kaleidoscope* decupează fragmente din propria-i viaţă. Simpatic, autoarea se scuză: „nu poate inventa viaţa”. Încât, dregând – prin scriitură – un caleidoscop spart, ea ne propune *o carte trăită*. N-ar vrea să uite ceva, e convinsă că, rostogolind întâmplările, ele vor coagula, depăşind faza „peisajelor”; dar – suntem preveniţi – nu se vor aşterne cronologic. Autoarea e prezentă în textura prozei, îşi trăieşte „toate vârstele deodată”, încheagă un mozaic depănându-şi viaţa. Cu toate ale ei, de la admiterea la engleză (împlinindu-şi dorinţa) la anii de dăscălie (ca refugiu), formând tineri traducători; de la perioada coşmarescă, în umbra dosarului la Securitate şi a blocajelor promovării („o chestiune politică”) la bucuria lecturii, descătuşând-o, descoperind lumi. Şi regăsindu-se. Profesia a făcut-o fericită. Absorbită de carieră, afla aici „punctul central al fiinţei”. Încăpăţânarea a salvat-o, recompensând anii furaţi; prestanţa magistrului i-a asigurat succesul, refuzând cursuri-prelegere sau Studiile culturale. În fine, literatura britanică modernistă, oamenii pe care i-a cunoscut, suspiciunea paranoică a unei epoci prind chip, reînvie sub pana celei care „înnoată în amintiri”. Prin profesorul Mix, coordonându-i lucrarea de diplomă, îl descoperă pe Joseph Conrad; Phil, redactor la *Viaţa Literară*, citeşte cu bucurie (după anii pierduţi „la stuf”); Den-Disco înseamnă „o lungă aşteptare” în timp ce relaţia cu Gilbert „nu duce nicăieri”; Estephan (Don Esté), „omul din vârf”, se învârte în lumea scriitoricească, dar se va rătăci într-o poveste, ratând iubirea „pusă în palma lui”; nici Ady „nu apucase să fie”, după cum plicul voluminos primit, la Văratec, de la Gilbert rămâne fără răspuns, marcând sfârşitul ezitant al adolescenţei. Cu Pine va migăli la statul de funcţiuni, Hypnos, coordonându-i doctoratul, îi va arăta pe unde s-o ia, Felicia Credo conducea cercul literar etc. Iar cu grijuliul Marc, devenit un străin, se va mărita, apucând-o, fără o despărţire legală, pe alt drum, Marc fiind „umbra fiinţei care ar fi putut să fie”.

Dincolo de acest bogat pomelnic, ceea ce impresionează sunt „priveliştile sufletului”: casa copilăriei, străduţele amintirii, colţul balcanic de lume, peticul de cer, marea, lumea largă. Şi, contrapunctic, „peştera comunismului”, cutremurul, cozile, iernile crunte, o lume apăsătoare. Plus constatarea, irizată melancolic: da, fuge viaţa, autoarea, în pofida izbânzilor, asigurându-ne că mai are „multe de vrut”. Se zbate pentru recuperarea unei case, cea care „i-a locuit tinereţea”, cu dese drumuri la Tribunal, constatând că procesul o sleieşte. Îşi retrăieşte anii de studenţie, prea-iubiţi, cu acea alianţă tăcută („Monica, Nunuţa şi eu”) şi frica de Securitate, invocând – cu un alt prilej – *tehnica* Monica Pillat, folosind „arma luminii”. În *Ceasuri de demult* sau în *Dansul memoriei*, prietena de altădată prezintă naufragiul unei lumi plină de orori, cu siluete pierdute şi vieţi răvășite, închegând, paradoxal, „o lume de lumină”. Dar pentru Lidia Vianu adevăratul refugiu a fost / este Alma (fiica), însoţindu-se peste tot, de la Slimnic la fabuloasele biblioteci din Berkeley; *acum*-ul contează şi ceea ce ţine minte*sufletul*; sau, mai exact, „ceea ce ţine minte este sufletul”. Bursele Fulbright, experienţa americană (chiar dacă „nu înghite” modelul american), libertatea lecturii (savurând literatura britanică), Internetul care i-a schimbat viaţa, oferindu-i bogăţia reţelelor virtuale. *Caleidoscop* / *Kaleidoscope* prezintă fulgurant o sumă de retrăiri; fără personaje reale, fără a fi o eliberare, romanul îi prilejuieşte, prin salturi cronologice, trăirea concomitentă a tuturor vârstelor, încolţind şi protejând un gând tainic: „pescăruş am fost” (p. 455).

Or, *Vântul şi Pescăruşul* / *The Wind and the Seagull* / *La Mouette et le Vent*..., semnificând debutul poetic al Lidiei Vianu (Editura *Eikon*, 2022), duce mai departe acest gând. Să precizăm că doar la stăruinţele lui Virgil Diaconu autoarea a cutezat să-l încredinţeze tiparului, volumul fiind încununat cu *Premiul pentru Poezie*, acordat de revista *Cafeneaua literară*. Avem de-a face cu *un poem-carte*, izvodit tot sub pecetea reamintirii; fie că îl înţelegem / trăim ca un lung monolog (secţionat), fie că vom descoperi, cu bucuria căutării, patru poeme de dragoste, însăşi poeta recunoscând franc: „toate sunt înlăuntru”. Cum nu are altă putere decât închipuirea, discursul liric creşte cu reluări, pare a se autogenera, „se naşte continuu” (observa Gheorghe Grigurcu, închipuind „o melopee a iubirii”). Să fie o simplă poveste de dragoste, cu rol exorcizant? Poeta ne invită să simţim „fiecare

sunet”, deşi protagoniştii sunt „izbăviţi de amintirile atingerii şi patimii”. Sunt semnificaţii, aluzii, sensuri, sugestii etc., însoţind şi luminând „peripeţia neantului”, culegând sfărâmături de suflet. Degustarea amintirilor capată, curios, o amprentă fizicalistă. Cuvintele, ca „particule de sens”, încurajează ideea zborului; însăşi gândirea e mişcare, se corporalizează, o „ţărână rătăcită de materie”. Pescăruşul - mesager (metamorfozat) devine zbor („doar zbor”), vântul şi aripile „zămilesc zbor”. Sunt biografeme „ascunse” şi intarsii intertextuale, un cod secret captează trăiri sublimate inspirând timpul; trecutul se poate repeta, apropierea se face prin tăcere, împlinirea simbiotică e în transcendenţă: „Nu mai am putere să-mi fie dor pentru tine. / Nici nu e nevoie: eşti una cu mine”. Suflete-pereche, Vântul (el) / Pescăruşul (ea), „gândeau ca o singură fiinţă”. Iar apropierea lor era muzică: „O viaţă mi-a trebuit să te văd – acum – zburând alături de mine.”

Poezia Lidiei Vianu, găsindu-şi vocea, îngemănând sufletul şi limbajul, devenind carte (fără a părăsi agora electronică) face dovada unor calităţi ieşite din comun. Sunt, ne-o spune răspicat autoarea, poezii „alese cu sufletul”. Printre atâtea iniţiative de ecou, de-ar fi să pomenim fugitiv de editura CLP (*Contemporary Literature Press*) şi masterclass-ul *L. Vianu's Students Translate*, de Masteratul pentru Traducerea Textului Literar Contemporan (MTTLC) şi *Metoda Lidia Vianu* (îm şapte volume!), de *Engleza cu Cheie* sau volumul *Censorship în Romania* (Centrul European University Press, 1997), iscând polemici, de antologiile de poezie românească traduse şi de numeroasele interviuri cu scriitorii englezi ai momentului, Lidia Vianu a ieşit în lume scriind cu sufletul. Iar scrisul e chiar „rostul (ei) pe lume”. Dacă „toată viaţa lui Pescăruşul aşteptase, iar zidul se ţinuse după el peste tot” (v. secţiunea *Vântul şi Pescăruşul*), acum, biruindu-şi temerile, Lidia Vianu ne încredinţează mărturisirile sale, o confesiune neîntreruptă, adunând cuvintele unei limbi care nu se cere rostită. Fiindcă poezie, conchide profesoral autoarea, „înseamnă să faci cuvintele să tacă”. „Topind zidul”, aflăm; născând, astfel, din nou, „un întreg Univers”. Ieşind, biruitoare, din conul de umbră după o viaţă de tăcere...

ADRIAN DINU RACHIERU

Fiction review

Atâta linişte şi prea puţină pace

Microromanul **Astfel de lucruri mărunte**, al autoarei **Claire Keegan**, apărut în traducerea Iuliei Anania la *Editura Pandora M* (Colecţia Anansi Contemporan), în 2023, ne oferă povestea emoţionantă a unui negustor de cărbuni dintr-un orăşel irlandez al anilor ’80, având ca fundal zilele încărcate de pregătirile din preajma Crăciunului.

În comunitatea mică marcată de nesiguranţă şi sărăcie, ai cărei locuitori se confruntau cu greutăţi materiale şi cu o iarnă grea, lumea negustorului Bill Furlong este zguduită din temelii atunci când descoperă întâmplător, în timp ce duce un transport de cărbune, că în incinta mânăstirii din afara oraşului se petrec acte condamnabile sub privirile şi inimile împietrite ale călugăriţelor. Dacă nu ar fi avut un suport în realitate, toată această poveste ar fi părut scoasă din întunericul medieval, însă ea este legată de existenţa unor instituţii de reeducare apărute pe la jumătatea secolului XX, coordonate de biserica catolică şi de statul irlandez, care de-a lungul timpului au pricinuit multă suferinţă unor femei tinere considerate „decăzute”, pentru faptul că aduceau pe lume copii al căror tată era necunoscut. În realitate, ele erau folosite ca mână de lucru gratuită în ceea ce se numea *spălătoriile magdalene*, locuri ferite de ochii lumii, unde tinerele femei munceau până la epuizare în condiţii greu de imaginat, fără ca ele să aibă posibilitatea să îşi aleagă libertatea.

Conştiinţa lui Bill Furlong este pusă la încercare: să privească nepăsător în altă parte, să se mulţumească cu viaţa lui obişnuită, egală, cu familia sa aflată la adăpost de o astfel de lume injustă, ori să întindă o mână de ajutor uneia dintre tinerele proscrise, pe care o găseşte îngheţată în magazia de lemne a mânăstirii, unde fusese pedepsită să-şi petreacă nopţile geroase.

La rândul său plecat de jos, copil din flori al unei femei necăsătorite aflate în slujba bogatei doamne Wilson, Furlong crescuse sub protecţia acesteia, reuşind să-şi depăşească condiţia. Momentul în care descoperă grozăvia din incinta mânăstirii i se pare providenţial, iar întâlnirea cu femeia năpăstuită face ca tabloul vieţii sale să se schimbe:

„Se gândi la doamna Wilson, la bunătatea ei zilnică, la felul în care îl corectase şi îl încurajase, la lucrurile mărunte pe care le spusese, le făcuse (...) lucruri care, adunate, făceau cât o viaţă. Dacă nu ar fi fost ea, mama lui ar fi putut la fel de bine să ajungă în locul acela. (...) Şi numai Dumnezeu ştie ce i s-ar fi putut întâmpla lui, ce s-ar fi ales de el.”

Cu tonul său calm şi cald, în contrast cu secvenţele încărcate de dramatism, Claire Keegan reuşeşte în mod surprinzător să menţină tensiunea la un nivel înalt pe tot parcursul naraţiunii sale dense, dureroase, lucide.

Liliana RUS

Umbra poeților: Radu Boureanu, „dulce uragan”

„Sunt scriitori cu doar o vârstă. Alții, cu numai două... Radu Boureanu a trecut prin mai multe și în toate a pășit frumos și tânăr. E și acum superbul cavaler învăluit în enigme romantice, e și azi imaginea heraldică a Poetului.

June fiind a suit pe „bină” spre a-i da trup marchizului de Posa. Prea marea emoție l-a deturnat într-un meșteșug fără suflet -jurnalistica- a pictat în răstimpuri, cu netăgăduit har și, a ”sfârșit” cu începutul: cu poezia.

Fișa de lexicon Radu Boureanu impresionează fără a fi excesivă.Niciodată n-a fost un colecționar în bravuri literare. Și celui ce l-a lăudat și celui ce l-a negat le-a arătat, cu netulburare, același chip distins și destins, același surâs elegant, abstras.

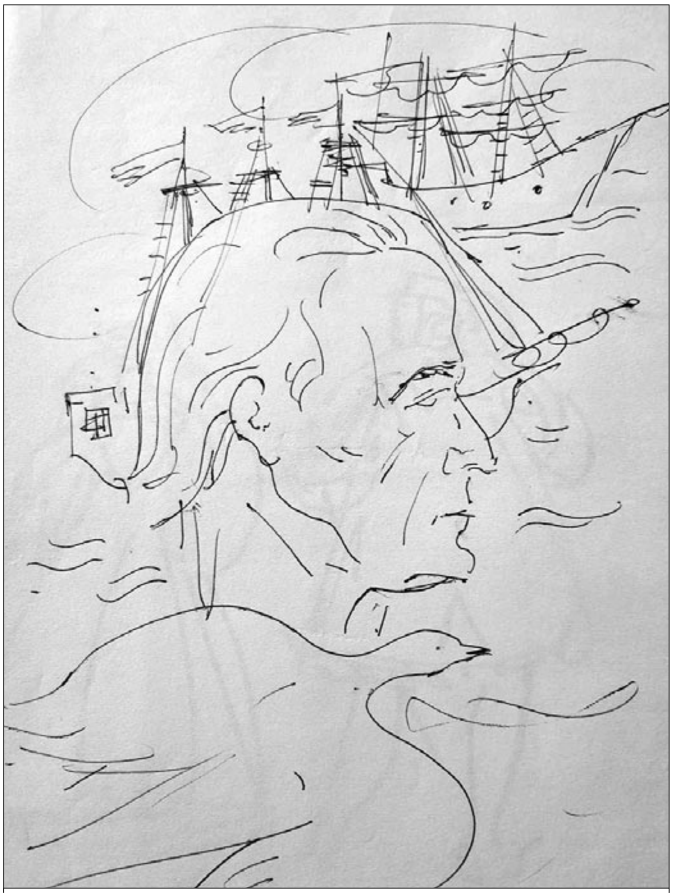
N-a făcut caz de prietenii celebre și le-a avut. Nici de premiile literare ce nu l-au ocolit. La mesele ”de ospăț”ale gloriei, nu l-am văzut.”

Așa începe textul *Gânduri pentru Radu Boureanu* (16 martie 1986). Autorul pomenit (n. 9 martie 1906 , București, România – d. 5 septembrie 1997) a întrunit atâtea calități și funcții încât iată că posteritatea nu îi este defel favorabilă.

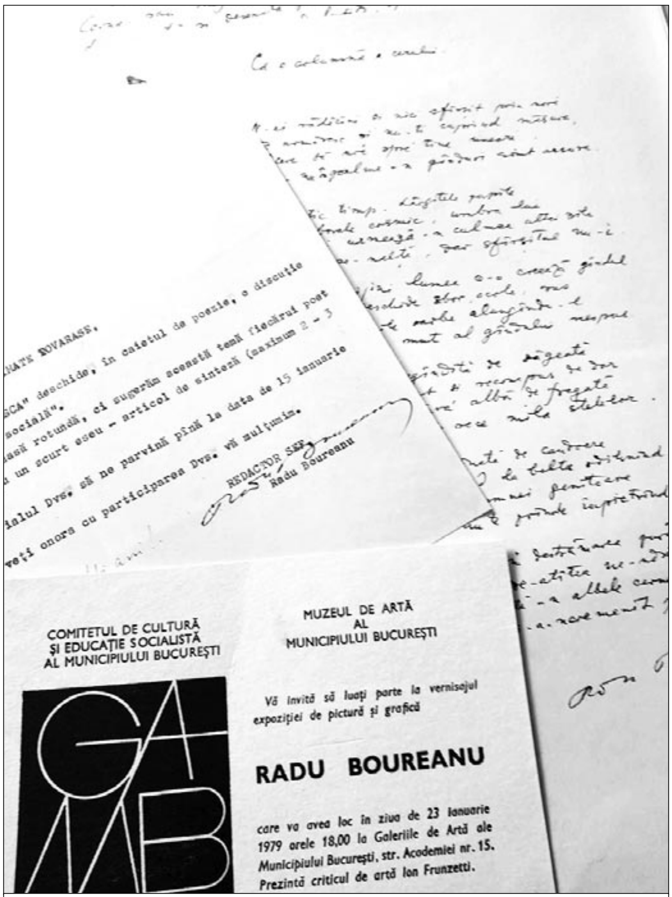
Este limpede că făcea parte dintre cei pe care poetul Tomozei îi prețuia. Poate pentru zelul lui domolit?

„Viguroasa-i atitudine apăsat de stânga din preajma războiului ce-i putea aduce multe <<certări>> ale diriguitorilor, n-a făcut din el, după eliberare, un abonat la jețuri dregătorești. Putea fi..., dar ce nu putea fi Radu Boureanu cu uriașele-i merite?

Ei bine, se poate spune că eroul acestor rânduri a făcut tot ce-a putut spre a nu ajunge nu știu eu bine ce

Radu Boureanu - Autoportret în peniță

Pagini din Radu Boureanu, poem invitație

Mare şef, cerând pentru sine <<numai>> privilegiul de a fi poet."

(Tomozei notează asta în 1986, când încă cei care fuseseră comunişti cu state vechi de plată profitaseră din plin de o poziţie culturală de seamă, însoţită în general de avantaje de toate felurile. Să-i amintim pe Marcel Breslaşu, Zaharia Stancu, Maria Banuş, Veronica Porumbacu, Alexandru Andriţoiu, Ştefan Popescu, Eugen Jebeleanu, dar şi alţii, mulţi, care din nişte dezinteresaţi nebuni de stânga în vremea fascismului, opozanţi frenetici în faţa nazismului, se aruncaseră în vâltoarea ideologiei bolşevice, fără habar de ce ar fi putut să urmeze, devenind mai apoi eligibili pentru poziţii privilegiate. Textul lui Tomozei e scris în vremea comunismului, pe de o parte, pe de alta, Radu Boureanu era în viaţă. Îi va supravieţui „tânărului " poet Tomozei cu 7 luni.

Radu Boureanu şi Al. Balaci

Radu Boureanu alături de D.I Suchianu

Fascicolul „Radu Boureanu” din *Arhiva Tomozei*: cu texte precum: *Desenând profiluri, Siluete sensibile* și *Prolog la o viață imaginară*

Arhiva Radu Boureanu deținută de Tomozei cuprinde o scrisoare, niște invitații literare și la evenimente artistice, poezii în manuscris și câteva zeci de pagini de proză scrise cu o caligrafie foarte ordonată, aproape minusculă și poate demnă de descifrat de un viitor istoric al literaturii. Acestora li se adaugă afișe de la expozițiile pictorului Boureanu și peste 20 de lucrări de grafică dăruite de acesta lui Tomozei, desene pe hârtie albă, în tuș, carioca și peniță. Am preferat, pentru acest număr de revistă care ne găzduiește generos, să las fotografiile așa cum fuseseră lipite de Gh.Tomozei pe file de hârtie și cu notațiile lui originale pe margine, pentru a păstra ceva din farmecul acestei bogate arhive.

Sunt confesiuni, note și destăinuiri, sunt și mărturisiri interesante. Pentru a vedea dacă aceste pagini sunt inedite cu totul sau au apucat să fie publicate pe undeva, poate parțial, ar fi nevoie de un interes literar al unei persoane anume, una pasionată, un istoric al literaturii sau al unei instituții culturale. Care să aibă interes și sensibilitate față de ansamblul autorilor, nu printr-o selecție personală profund subiectivă cum este cazul, după părerea mea, cu actualul Muzeu Național al Literaturii Române.

E vorba, așadar, despre un *fond Radu Boureanu*, de semnalat și în același timp, îmi dau seama, profund neinteresant pentru cercetători. Nu vreau să înșir aici motivele.

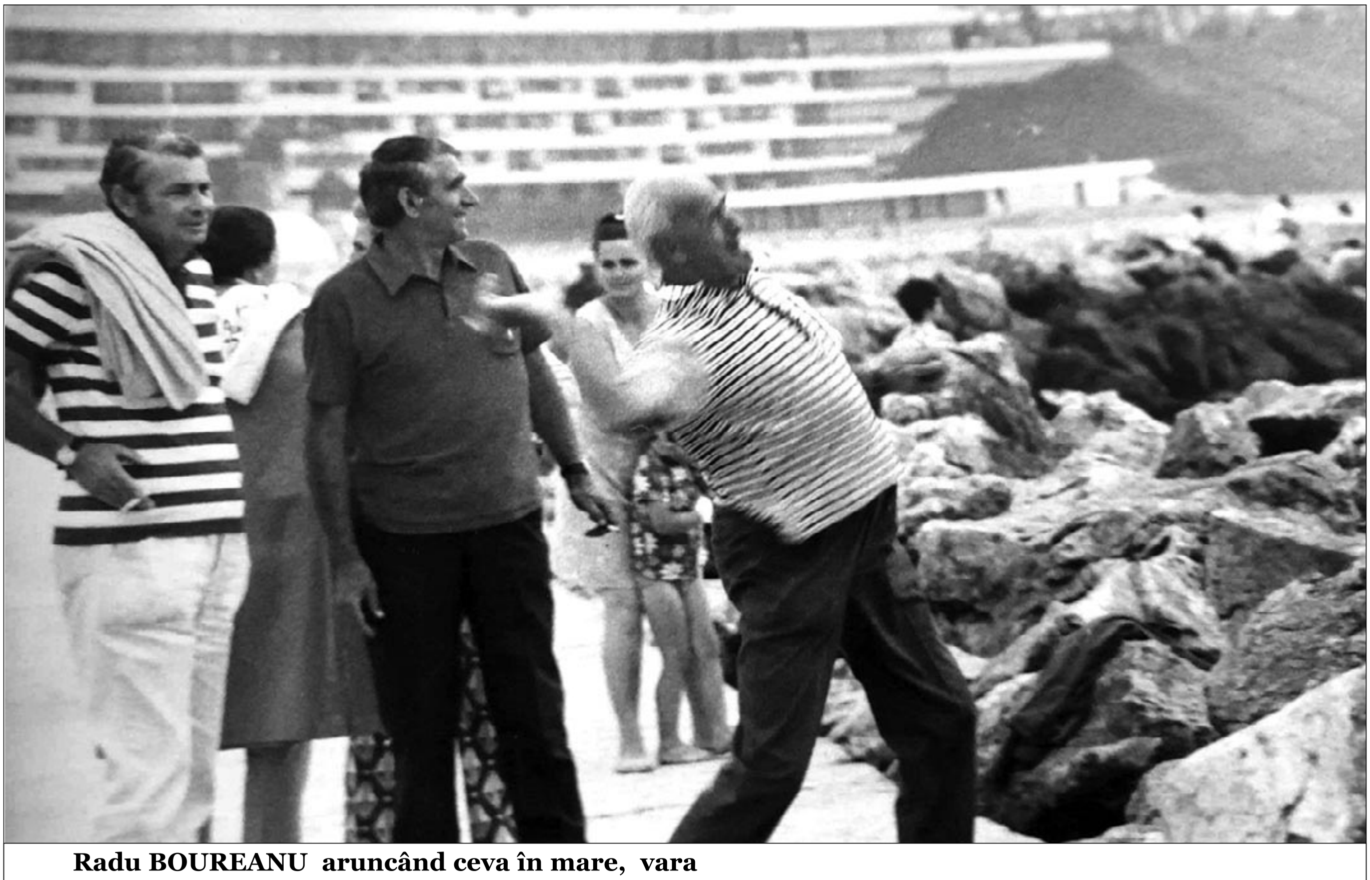
Printre motive însă nu e cel al relevanței literare a poetului Radu Boureanu. Să revenim la opiniile confratelui.

Extazul lui Tomozei în fața staturii lirice a poetului, cred, sincer, că este declanșat de o prietenie caldă, de o proximitate. „Laudele” lui Tomozei curg în valuri:

„Când începi să spui despre stihuitor, cu precauție, cum că ar fi cel mai mare, cel mai strălucit, clasic etc. s-ar zice că nu prea crezi cu adevărat în greutatea stelei sale. Poet, ce altceva ar dori să fie un poet adevărat? Nu e de-ajuns? Sunt umeri pentru care povara e prea mare. Deci ce face poetul când se numește Radu Boureanu ? Simplu: *plicticos* lucru: scrie poezii.”

Meșteșugul lui Radu Boureanu îi provoacă lui Gh. Tomozei la anul de grație 1986, o adevărată perorație:

„Cu un meșteșug de la debut desăvârșit, inspirat de sonurile modernității dar rostindu-se în *vechi*, astrale euritmii, punând în tot ce face pecetea unei (bărbătești) suavități, afișând o eleganță ce face casă cu cântecul și cuvântul românesc. Mâna lui vălurește alexandrinul ca glaja iconarilor, topește faianțe, logodește ceramici, pictează luturi. Poet ale cărui versuri nu-s chiar pe toate buzele, pe care nu se fac muzici (au ele destulă), cu nume nescris pe steagurile disputelor de generație literară.”

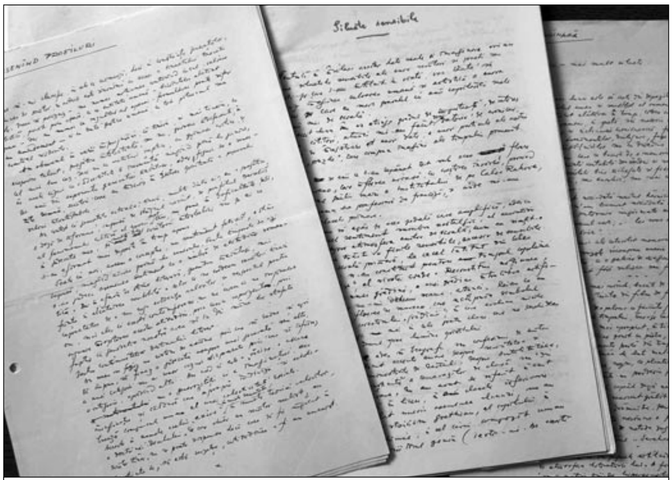

Radu BOUREANU aruncând ceva în mare, vara

Pagini din Arhiva *Gheorghe Tomozei*

Desen de Radu Boureanu

Radu Boureanu - Pagini de proză, notații articole, confesiuni în manuscris

Devine tot mai clar, Tomozei admiră modelul de poet mai puțin „agresiv" într-o perioadă în care poeții își impuneau cu oarecare agresivitate și chiar narcisism, numele. Poetul mai retras între ale lui, mai de umbră, mai de planul doi, mai fără funcții în instituții și partid.

Destăinuirea voită a unei anume proximităţi, configurează însă faptul că între cei doi funcţiona chiar un fel de simpatie reciprocă. Ceea ce ar putea explica grandilocvenţa textului. Sincer, Rilke să fi fost Radu Boureanu, nu ar fi avut parte de un elogiu asemănător.

„Solitarul (altfel ceremonios, afabil) își petrece verile într-un <<chalet>> ridicat cu propriile-i mâini în Stîlpenii Muscelului. Casa îl povestește așa cum e. La Stâlpeni, Radu Boureanu e violonistul ce <<cântă>> întru doagele uriașe, deși fragile, ale unei viori."

Parte din misterul admirației e descifrat: Tomozei însuși (care nu era defel o fire practică, nu avea abilități manuale și se căznea pentru orice faptă gospodărească, dar și administrativă) îi admira lui Radu Boureanu inserţia în viaţa reală, cea practică: ridicarea și gospodărirea unei case în Stâlpeni, zona Muscelului, acolo unde Tomozei însuşi îşi achiziționase două camere într-o vilă, într-o poveste complicată, cu multe necazuri administrative și disensiuni cu vecinii care s-au succedat, prilej de „suferințe" și de încăpățânări fără vreun sfârșit...

„După Radu Boureanu întinzi mâna: spre Stîlpeni sau spre raftul de cărți. E un poet care ne înnobilează stirpea. Sunet clar, sunet pur, diafanitate, armonie, pace a simțurilor. Sunt doisprezece ani de când îmi scriu verile foarte aproape de Stîlpenii meșterului. Ezit să-l vizitez, neanunțat, pe cel ce mi-a acordat de un sfert de veac prietenia, n-aș vrea să rup baremi un vers din vacanța sa și, după o scurtă ezitare, plec mai departe spunându-mi că e timp, că mai avem încă foarte mult timp, Radu Boureanu și eu, spre a ne aduna în jurul fastuoasei sale sobe în care focul miroase a frunză de nuc."

N-am știință dacă după acest portret fastuos al poetului „cu profil leonin", cei doi s-au mai văzut, întâlnit, căci aveau să fie chemați la Domnul în același an, Tomozei în ultima zi de martie, iar Boureanu la început de

Radu BOUREANU - din cele 21 de desene din arhiva Tomozei

decembrie. Nu îmi aduc aminte de vreo întâlnire sau de vreun telefon întâmplat între cei doi în acel 1986, când Tomozei a scris textul.

O fi poate ecoul unei nostalgii, al frustrării unei neîntâlniri.

Eroul, descendent al unei vechi familii boierești moldovene, s-a risipit între actorie și literatură, între idealuri de stânga și o reticență de bun simț în perioada în care dictatura o luase razna. Fusese absolvent în 1931 al Academiei de Muzică, avea o cultură muzicală bine formată, solidă, iar proveniența lui dintr-o familie de intelectuali de marcă își pusese amprenta pe felul său de a fi: ceremonios, puțin distant, politicos, distins. Împreună cu Zaharia Stancu, fondaseră revista *Azi*, în 1932.

Apucase să fie studentul celebrei Lucia Sturdza-Bulandra și apoi jucase cu intermitențe, între 1929-1947, pe scena Teatrului Național din București. A făcut traduceri, a pictat și primit premii pentru lucrările lui la saloanele oficiale din anii patruzeci. O personalitate plurivalentă, cu atât de multe talente încât posteritatea are cumva o greutate în a-l fixa.

A publicat foarte multe cărți mai cu seamă de poezie, cum era „obiceiul" timpului, greu de citat integral fie și titlurile volumelor, de la *Zbor alb*, 1932; *Golful sîngelui*, 1936; *Cai de Apocalips*, 1939; *Sîngele popoarelor*, 1948; *Umbra stelelor*, 1957; *Cîntare cetății lui Bucur*, 1959; *Moartea morilor de vînt*, 1961; *Vioara cosmică: poezii alese*; [pref. de Ov. S. Crohmălniceanu], 1962; *Inima desenată*, 1964; *Cheile somnului*, 1967; *Cocoși de vînt*, 1968; *Solara noapte*, 1969; *Piramidele frigului*, 1970; *Mîinile orelor*, 1971; *Ce oră e în lume?*, 1973; *Harap Alb: basm în versuri după Ion Creangă*, 1974; *Planeta curată*, 1976; *Planeta nebunilor,* 1979; *La nord de Aldebaran - Au Nord de Aldebaran*; ediție bilingvă, traducere de Gina Argintescu-Amza, prefață de Al. Balaci, București, 1981; *Frumusețile oarbe*, 1982; *Snop de fulgere*, 1985; *Oceanul întrebărilor*, 1985; *Albastra umbră a tristeții*, 1986; *Dulce uragan*, 1989. La care se adaugă piese de teatru, proză scurtă și romane. Cred că poate fi numit un autor prolific.

Cred că această hărnicie și diversitate îl tulburase pe Tomozei. Îl cucerise. Prin amploarea risipirii sale.

Pictor și actor, dedicat muzicii și penelului, Radu Boureanu se dedicase scrisului cumva, recuperator. Scris despre care glosase Tomozei, aș zice, cu pasiune și mărinimie.

„Fiecare cerc de vârstă îl află pe Radu Boureanu la fel de tânăr și de brav și frumos. El, poetul. El, „doar poetul", cu al cărui profil leonin, herbul literaturii noastre s-a îmbogățit, cu a cărui existență exemplară ne ilumină, cu versul căruia ne îndulcim iarna..." (Gh. Tomozei în *Plantația de fluturi,* Editura *Cartea Românească,* 1988).

Cleopatra LORINȚIU

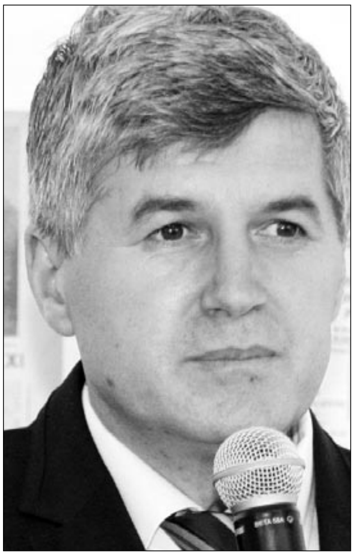

Radu Boureanu, Marin Preda, Ion Hobana

Supliment îngrijit de Virgil DIACONU

ARTE POETICE

■ Nr. 125
■ Iulie 2024
Cafeneaua literară

Generaţia ‘60 - generaţia socialismului (ep. 35)

În anii '50, mai mulţi scriitori indezirabili regimului, au trăit din traduceri, fie sub numele propriu, precum Lucian Blaga, fie sub pseudonim, precum Vladimir Streinu. Alţi scriitori, probabil animaţi de dorinţa de a nu (mai) scrie ode proletcultiste, au devenit traducători, precum Ion Acsan, Darie Novăceanu (speranţe ale liricii angajante) ori Modest Morariu. În vremea liceului, am citit multe cărţi traduse de Ion Acsan din lirica antică, din Seneca, Horaţiu, Homer, Goethe, dar şi, prin traduceri intermediare, „Poezia Egiptului faraonic” ori „Tăbliţele de argilă. Scrieri din Orientul antic”. Nu am ştiut că a debutat ca poet, imediat după Nichita Stănescu şi Horia Zilieru.

Ion Acsan şi LENIN, cu majuscule...

Ion Acsan s-a născut la 7 februarie în 1932, în Bucureşti. Mic burghez, tatăl său va fi deportat în URSS după Al Doilea Război Mondial (s-a opus violent la naţionalizare).

Ion Acsan urmează licee obscure – „Sfântul Iosif” (desfiinţat în 1948), absolvind, în 1951, Liceul Clasic Mixt. Urmează Facultatea de Filologie din Bucureşti şi, între 1953-1955, Şcoala de Literatură „Mihai Eminescu”, în 1953 debutând ca poet, concomitent, în revista „Tînărul scriitor” (iunie) şi în „Scînteia tineretului” (30 iunie 1953). S-a angajat ca redactor la Editura de Stat pentru Literatură şi Artă (lucrând şi la „Biblioteca pentru toţi”), după care, din 1970 şi până la pensionare, a fost redactor la Editura „Albatros”, secţia poezie-proză, ocupându-se de colecţia „Cele mai frumoase poezii”...

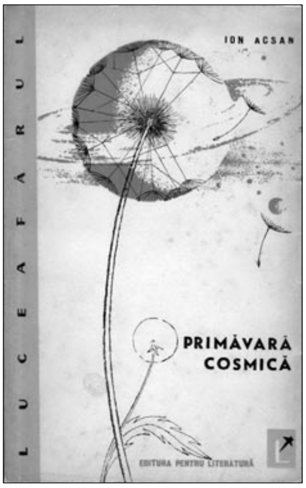
În revista „Scrisul bănăţean” (octombrie 1958), Acsan publică un grupaj de versuri „Întoarcerea veteranului”, dedicat Revoluţiei din Octombrie din URSS, fiind coleg de pagină cu Al. Jebeleanu, Haralambie Ţugui, Al. Andriţoiu şi Leonard Gavriliu (acesta din urmă publică un „Jurnal sovietic”). Continuă să tipărească în „Gazeta literară”, „Romînia Liberă”, „Albina”, „Tînărul scriitor”.

Versurile sale atrag atenţia lui Mihai Gafiţa, care-l selectează în volumul „Sub semnul revoluţiei. 30 de tineri poeţi”, din 1959, adevărat act de naştere al generaţiei '60, pentru că îi cuprinde pe toţi viitorii corifei ai acestei generaţii, mai puţin pe câţiva care, deja la 1959, publicaseră în volume proprii (Gheorghe Tomozei, Florin Mugur şi Ion Gheorghe), consacraţi, după 1962, de colecţia „Luceafărul”.

Cu titlul nevinovat „Mama”, Ion Acsan scrie războinic: „Atuncea cînd Palatul de Iarnă sta să cadă/ Sub iureşul mulţimii, era şi ea în stradă./ Ea, *Mama* din romanul lui Gorki. Şi în mînă/ Strîngea o puşcă veche. Ea n-a lăsat-o pînă/ Nu a văzut cum cade şi ultimul duşman.../ I-a înălbit tot părul, calvar siberian!/Dar tot am cunoscut-o... Nu-i om să nu-i cunoască/Şi chipul şi basmaua atîta de rusească.../ Cînd s-a pornit asaltul era şi *Mama*-n frunte. Cum tremurau duşmanii de pletele-i cărunte!/ Chiar ofiţerii falnici păreau să înţeleagă/ Cum că femeia asta e Rusia întreagă...// Atuncea cînd Palatul de Iarnă sta să cadă/Sub iureşul mulţimii, era şi *Mama*-n stradă./ Şi murmura în gînd/În jurul ei cătînd:/ Fiii mei, fii/ Sute şi mii,/Fiii mei, mulţi,/Mulţi şi desculţi,/Eu v-am crescut/Pavăză,

scut/Pletele mele/Albe şi grele/De umilinţi/De suferinţi./Şi lîngă voi/Prin nea, prin ploi,/Necontenit/Eu am păşit/Ca să mă lupt/Neîntrerupt/Şi cot la cot/Pînă mai pot...// Fiii mei, fii,/Sute şi mii...” Am citat în întregime acest imn dedicat „Maicii Rusii” văzută ca... mamă a popoarelor.

În „Noaptea de 23 August”, Ion Acsan se inspiră şi din realitatea românească. Una roşie: „O noapte-nicovală frîngînd cătuşi şi lanţuri,/O noapte ca o puşcă ţîşnind din mii de şanţuri;/O noapte ca vecinul ce vine să te scape/De foc, de avalanşe sau de puhoi de ape.// O noapte care urcă pe gardul tău cocoşii/Vestind cu glas de trîmbiţi zori roşii şi oşti roşii;/O noapte care-aprinde în gropi nenumărate/Cenuşa celor care cerut-au libertate”. Are dreptate Acsan. Comunismul a început în România la 23 august 1944, nu la 6 martie 1945 sau la 30 decembrie 1947. Inclusiv că acest comunism a venit cu „oşti roşii”.

În 1962, la Editura pentru Literatură, în colecţia „Luceafărul”, Ion Acsan publică volumul de versuri „Primăvară cosmică”. Prefaţa lui Eusebiu Camilar (care tocmai publicase poezia „Drapelul lui Lenin”) nu e însă proletcultistă. Avea 52 de ani, debutase în 1937, supravieţuise regimului comunist, dovadă că avea dreptul de a face recomandări. Camilar face apel la trecut, la Eminescu, la Alecsandri. Câteva citate sunt edificatoare (am căutat ceva incriminant şi nu am găsit!): „Volumul de început al lui Ion Acsan ne-a confirmat adevărul că dezvoltarea talentelor la noi cunoaşte o impetuozitate încă neîntîlnită”; „Poetul pe care-l prezintă azi frumoasa şi interesanta colecţie *Luceafărul*, poetul Ion Acsan, este un vrednic căutător, pornit voiniceşte către fîntîna curcubeului. Volumul de început dovedeşte din plin acest adevăr”. Dar Eusebiu Camilar s-a înşelat doar când a scris: „Peste ani şi ani, cînd noi, cei de astăzi, vom dormi în ţărîna patriei, sub învelitoarea de iarbă moale, oamenii ne vor deschide cărţile, şi vor mulţumi, şi vor da laudă adormiţilor”. Din păcate, în ce mă priveşte, nu fac asta, vai, Dumnezeu să mă ierte! Contest poetul! Pentru că a contribuit, cu pana sa, la construirea generaţiei literare socialiste, una ce a schimonosit zeci de promoţii de cititori şi, mai ales, de elevi ce trebuiau să le înveţe poeziile roşii.

În „Odă dimineţii”, Ion Acsan declamă: „Cununa dimineţii pe fruntea celor care/ Prin munca lor dau ţării o nouă-nfăţişare;/ Inelele de soare pe deget de coloane/ Ce sprijină sub schele ghirlandă de balcoane;/O mantie ţesută din purpură solară/Pentru minerul care în şut acum coboară!// Mai albi ca răsăritul ce-şi dezveleşte crinii,/Sîntem întruchiparea umană a luminii.//...Înalţii stîlpi metalici cu braţ de porţelan/Materializează un leninist elan/Împrumutăm desigur din mîndra lor statură/Cînd ducem pretutindeni lumină şi căldură”. Poezia „În foşnetul de pagini” are doar o strofă, cu precizarea: „Studiind istoria P.M.R.” Să vedem ce a înţeles din această istorie a Partidului Muncitoresc Romîn: „În cartea ta măreaţă, în fiecare rînd/ Pe noi ne recunoaştem cu sufletul vibrînd/Vor cerceta urmaşii aceste inimi-foi/În foşnetul de pagini vom dăinui şi noi!” Într-adevăr, Acsan dăinuie prin aceste „inimi-foi” dedicate comunismului.

Urmează „Nopţi de August” – „Noaptea de 22 August”, „Noaptea de 23 August” (din care am citat) şi „Noaptea de 24 August”, poetul plecând de la luna însângerată pentru a ajunge, dialectic, la victorie („Soarele la orizont răsare/Ca un steag ce flutură pe zare!”)

Revenind cu trenul dintr-o vizită în Dobrogea e uimit de spicele nesfârşite de grâu şi de verdele porumbului – „o mare verde”. Şi asta pentru că „Deasupra lor sclipeşte ca soarele, toridul,/ Lumina vremii noastre, mîndria ei: Partidul!” Dar omul partidului are multe alte lucruri de cântat. Şi, neapărat, pe mineri: „Peste coloane munţii cu îndîrjire-apasă/Şi ar ceda îndată fragila lor carcasă/De n-ar simţi alături, mai tare decît fierul,/Un umăr ce veghează neîntrerupt: minerul!” („În abataj”). Ion Acsan pare a aborda toate temele la modă în perioada proletcultistă. Nu pot lipsi oţelarii de la Hunedoara, pe care nu ştim dacă i-a vizitat. În „Nopţile Hunedoarei”, scrie apăsat: „Sînt nopţi pe umeri fluturînd/Mari flamuri de văpaie./Cînd şarjele ţi-aduc în gînd/A stelelor pîraie.// Sunt nopţi de generos tumult/Sub feerii astrale,/ Cînd sorii ce-au murit de mult/Re-nvie în furnale// Şi cînd te simţi un demiurg/În clipa-ntemeierii/De ceruri noi din care curg/Luceferii, puzderii...”

De la holde, mineri, oţelari, poetul ajunge „La cariera de calcar a fabricii de ciment”. Chiar îţi trebuie inspiraţie pentru a scrie despre o carieră de calcar! Iar Acsan avea şi inspiraţie, şi talent: „Şi n-a mai fost nici creasta de calcar dur, nici cerul./În fum pierise totul. Calm surîdea minerul./ Era ca o statuie pe-un piedestal alpestru/În mînă c-un pickhamer: tridentul lui terestru...// De peste munţi deodată se risipise ceaţa:/Şi-aflase echilibrul în chipu-i, dimineaţa!”

Am zâmbit (e şi istoricul literar un om obişnuit) când, la pagina 26 din acest volum, am dat de poezia „Hergheliile Bistriţei”, datată „septembrie 1959”. Să recunoaştem, o temă nouă, cine mai scrisese despre hergheliile patriei, într-o perioadă în care, cu colectivizarea forţată, alţi poeţi cântau tractorul! Să citãm ceva din această versificaţie: „Anii s-au rostogolit cu miile/ De cînd Bistriţa spre vale/Îşi mîna într-una hergheliile.../Cine să le stea în cale?// Numai curajoşi plutaşi/Sus pe caii nărăvaşi/Galopau pe întrecute,/Stînd pe şeile de plute...” Oare ce-o fi vrut să spună poetul? Să fi considerat subversivă poezioara aceasta?

Când speram că am dat de o poezie neangajată, „Memoria Ceahlăului”, unde primele strofe cântă frumuseţile Ceahlăului, am aflat o rimă neaşteptată în ultima strofă: „Memoria acestor pămînturi milenare/Cunoaşte un nou munte şi lîngă el o mare/Ca-n pîlnii de turbine îşi varsă tot fluidul/Ivind incandescenţa ce-a pus-o-n om Partidul!” Înainte de a ajunge pe şantierul naval de la Galaţi, mai facem un respiro: „Trăiesc mîndria celor ce-n fiecare seară/Vor flutura aripa-i peste întreaga ţară.../Din cuiburi uriaşe de cox şi minereu/Ea-şi lasă nimbul roşu peste poemul meu!” În „Instantaneu dunărean”, „O macara – gigantic semafor -/Oprise trenul alb al unui nor”. Insolite comparaţii mai face şi Ion Acsan. Nu aş fi făcut în veci legătura dintre o macara şi un semafor...

În 1956, URSS restituie României 10 piese din Tezaurul de la Pietroasa. Ei bine, Ion Acsan ţine să cânte acest act istoric, în poezia „Cloşca cu puii de aur”!!! „Priviţi, dezvelim legendarul tezaur:/ Cloşca cu puii de aur!” Fireşte, niciun

cuvânt despre tezaurul rămas la ruşi. Mai bine, pentru el, scrie poezia „Partidului”, din care citez o strofă: „De la tine-am învăţat certitudinea victoriei/ Noi, ce prin tine-am biruit rafalele furtunei:/Peste toate crestele tocite-ale istoriei/Ne-ai dezvăluit tuturor piscu-nalt al Comunei!” O nouă rimă sui-generis: furtună/Comună. Fireşte, de aur, comunismul.

Trecem peste „Sîngele luptătorului” (despre greviştii de la Griviţa), pentru a cita câteva rânduri din „Unicul nume...” Care o fi acesta? „Şi pentru toţi aceştia s-a găsit:/Un steag invincibil,/Un nume unic,/O garanţie veşnică,/Un motto miraculos,/O certitudine imensă:/ LENIN !” Aşa, cu majuscule... Din „Inima Timpului” aflăm că „Timpul aşteaptă o dimensiune supremă: Comuna./ Inima Timpului şi a Partidului, iată, sînt una”. Încă un catren, „Porţile Comunei”, şi ne oprim, intoxicaţi: „Păşim spre porţile Comunei cu sori şi stele încrustate:/Arc de triumf, proptit de boltă, al viselor concretizate/ Pe care le-am visat prin vreme toţi cei ce-n luptă grea căzură.../Priviţi, priviţi în ochii noştri a Porţilor arhitectură”. În fine, „Primăvară cosmică” e dedicată lui Iuri Gagarin...

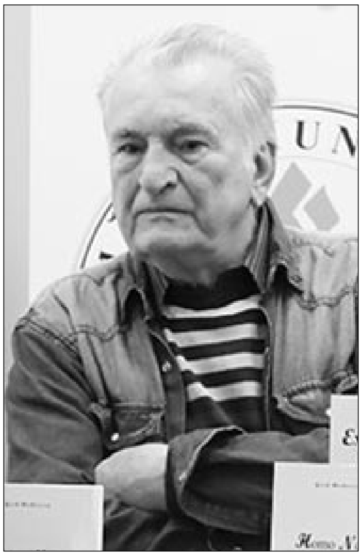
La 18 ianuarie 1963, în „Contemporanul”, Nicolae Manolescu prezintă pozitiv volumul „Primăvară cosmică”, avertizând, totuşi, că Acsan e la nivelul „dibuirilor”. Dar... dibuise mai toate temele realismului socialist. Tot pozitive sunt şi cronicile semnate de G. Dimisianu (în „Viaţa romînească”, aprilie 1963) şi de Radu Popescu (tot „Viaţa romînească”, octombrie 1963).

Dar poetul o virează definitiv şi masiv spre traduceri. De la Homer încoace. În 2012 îi apare „Cartea unui redactor de carte”, de maxim interes, cuprinzând o mulţime de date legate de scriitorii cu care a avut de-a face decenii întregi ca redactor de carte.

Decedează la 23 iunie 2013, uitat şi necuprins în istoriile literare... O istorie a traducătorilor nu se va scrie curând!

Jean DUMITRAŞCU

De ce nu poţi fi un Eminescu „deplin” în România?

Aşa l-a numit Constantin Noica pe Eminescu, „omul deplin al culturii româneşti”. Şi o singură poezie de ar fi scris, Eminescu tot era „poetul deplin” pentru noi. Dar pentru el a fost departe de a fi „deplin”. Să ne gândim numai la faptul că a debutat ca actor. Cariera sa a început în lumea teatrului. Atât de mult a iubit teatrul încât a început să scrie piese, să traducă piese, să scrie cronici, să fie un om de teatru „deplin”. Citind cartea mea *Shakespeare and Eminescu*, celebrul critic american Harold Bloom mi-a spus, când am lansat-o la Târgul *Book Expo America*, că a dedus din ea că *„Eminescu este un Shakespeare al României*”. Aşa cum spusese şi Radu Beligan la lansarea cărţii mele în ţară.

Eminescu a fost foarte ataşat de Shakespeare, îl considera maestrul său, aşa cum arată în poezia *Cărţile*. Am urmărit pas cu pas urmele sale shakespeariene, legăturile cu piese ca *Hamlet*, *Richard III*, *Furtuna* sau *Timon din Atena*, piesă pe care începuse să o traducă în româneşte, a tradus primul act, consfinţind adevărul că Eminescu este la noi primul traducător al lui Shakespeare, şi am dedus că teatrul ar fi fost vocaţia sa deplină. Altfel nu se explică de ce însăşi *poezia lui este atât de epică şi dramatică*. Fiindcă multe poezii de-ale sale sunt extrase din piesele neterminate, aşa cum arăt în cartea *Magul călător*. Dar contemporanii nu l-au înţeles. Însăşi mentorul său, Maiorescu, nu i-a citit nicio piesă. L-a cotat numai ca poet. Şi nu l-a încurajat de fel pe dramaturg.

La fel, toate istoriile literaturii române, şi s-au scris multe, ignoră total dramaturgul, ba chiar un ilustru critic scrie că Eminescu „e nul ca dramaturg”. Ca apoi celebra triadă Patapleşanu (Patapievici, Pleşu, Liiceanu) să-l bage direct în „debara”! Şi ce-au pus în loc? Gândirea lor plagiată! Un singur vers din Eminescu face cât „opera” lor clonată. Eminescu nu şi-a terminat *Dodecameronul dramatic* din motive obiective. A trăit prea puţin, plus că a fost jefuit de idei din partea prietenilor, cum este cazul lui Caragiale. Eminescu îl angajase la ziarul „Timpul” şi acolo îşi povestea piesele colegilor, printre care Caragiale şi Slavici. Le-a povestit o piesă despre „moftangii”, apoi, văzând cât de interesat era Caragiale, i-a prezentat conceptul de *moft*, moftul fiind pus de Eminescu la baza societăţii româneşti, un concept bine conturat, pe care Caragiale l-a luat, a scos un ziar cu acest titlu, „Moftul român”, şi a scris piesele despre moftangiii dâmboviţeni, piese de mahala! Şi ca totul să fie „deplin”, Caragiale i-a sedus şi iubita, pe Veronica, episod cunoscut şi transpus de Eminescu în *Luceafărul*.

De asemenea, internarea lui, a lui Eminescu, se datorează tot prietenilor. El locuia în gazdă la Slavici şi, într-o zi, Maiorescu primeşte un bilet de la doamna Slavici, o unguroaică, să vină să-l ia pe Eminescu, să-l interneze, fiindcă face urât. Slavici nu era acasă. Nici Maiorescu nu a cercetat realitatea. A trimis un doctor cu cămaşa de forţă. Aşa a ajuns Eminescu la un sanatoriu, unde a murit, din cauza unei pietre cu care a fost lovit la cap. A murit în sărăcie lucie. Guvernul i-a aprobat un ajutor după ce el murise!! Iar creierul i-a fost uitat pe o fereastră şi s-a degradat.

Nu departe este şi cazul George Enescu, care a murit departe de ţară, sărac, într-un hotel parizian, fiindcă guvernul român, condus de Petru Groza, i-a refuzat

revenirea în patrie, să fie îngropat la Tescani, unde îşi pregătise el cavoul. Ba a fost părăsit şi de marea sa iubire, Maruca, soţia lui, care nu urmărea decât să vândă casa pe care Enescu i-o cumpărase la Paris. Iar cadavrul a vrut să i-l fure un securist trimis cu acest scop din ţară, noroc de violonistul american Yehudi Menuhin, elevul lui, care l-a salvat şi s-a ocupat de înmormântare (la cimitirul Père-Lachaise). Chiar şi când a fost bolnav, tot Menuhin l-a supravegheat.

Într-una din cărţile mele despre Enescu arăt cum şi Festivalul închinat lui i-a fost confiscat. Pe un preşedinte de festival, Ioan Holender, nu l-au interesat decât banii, făcea afacerea prin firma fiului său, fiindcă a declarat că Enescu nu poate fi alăturat muzicienilor pe care el i-a adus în festival, nici muzicii care se cântă. Fără să înţeleagă de fel muzica isihastă a lui Enescu, a afirmat la o conferinţă de presă că „Enescu este nul ca şi compozitor de operă”, el, care a fost un compozitor deplin, care a scris cea mai valoroasă operă din secolul 20, *Oedipe*, recunoscută de toţi marii muzicieni ai lumii, cum ar fi André Piernet, interpretul lui Oedipe la Opera din Paris, sau Sébastien Soulès la opera din Altenburg. La noi, premiera a avut o distribuţie fabuloasă, în frunte cu David Ohanezian, Elena Cernei, Zenaida Pally. Enescu a lucrat la opera sa peste 20 de ani, folosind o varietate de tehnici muzicale inovatoare, cum de la Richard Wagner nu s-au mai creat.

I-am spus lui Holender, cred că dacă Enescu mai trăia, nu-l invitaţi la festival, aşa cum nu-l invitaţi nici pe Gheorghe Zamfir, cel mai mare muzician român în viaţă. Niciodată Zamfir nu a fost invitat să cânte pe scena festivalului, el, care are compuse peste 300 de piese simfonice. Pe care nu i le cântă nimeni. A cucerit tot pământul, este un artist „deplin”, dar acasă este total ignorat. Ba, când a făcut o şcoală de nai şi era profesor la Conservator, a fost dat afară de Dan Dediu, iar preşedintele Adrian Iorgulescu nici nu vrea să audă de el, i-a ignorat dosarul de primire în Uniunea Compozitorilor!

Ce să mai spun de cazul Brâncuşi, prezentat de mine în câteva cărţi. Într-un interviu din „The New York Times”, cu prilejul retrospectivei organizare de Guggenheim Museum, Brâncuşi a declarat: „*Without the Americans, I would not have been able to produce all this or even to have existed*”. El a spus „without the Americans”, nu a spus „fără Români”! Sau ar fi putut compune o frază care să înceapă „cu românii”, nu?! Da, nu i-a pomenit. Şi chiar şi existenţa sa o pune sub semnul acestui mare adevăr, fiindcă, fără suportul material oferit de americani, el nu ar fi existat. Ei i-au cumpărat toate operele şi l-au făcut să lucreze fără griji.

Sărăcia l-a alungat pe Brâncuşi din România, cum spunea elevul lui Constantin Antonovici, devenit sculptor american, a cărui semnal de alarmă a fost total ignorat de guvernanţii români post-decembrişti, când a trimis un mesaj în ţară prin care cerea să fie ajutat (a fost internat cu forţa într-un azil şi opera sa, peste 2000 de lucrări, prăduită! – exact cazul pictorului Mircea Ciobanu, care şi el s-a împlinit în Occident – vezi volumul nostru *Jaful secolului*!). Am publicat acest mesaj al lui Antonovici în volumul *Apocalipsa după Brâncuşi*, unde arăt cum a fost ignorat de ministrul de atunci, Andrei Pleşu, şi de alţi cunoscuţi ziarişti ai timpului, pe motiv că nu au auzit de el!! Am trimis peste tot mesajul, dar nimeni nu l-a publicat! Bravo, intelighenţia română! Aşa se comportă ea cu mari artişti români, care au devenit „deplini” în altă parte. Iar Antonovici nici nu era deplin, când americanii i-au oferit un atelier la catedrala Saint John the Divine.

Ce să mai spun de soarta fulminantă de peste ocean a lui Brâncuşi! La superlativ. Americanii l-au primit cu braţele deschise şi i-au onorat geniul în toate timpurile. Prezenţa lui Brâncuşi în America, mai ales la New York, a lăsat urme preţioase. Aşa cum am descoperit în documente, pe care le prezint în volumul *Brancusi in America* (ediţie englezo-română). Ar fi ajuns Brâncuşi un artist deplin dacă ar fi rămas în ţară?!

Dovadă cât de în contrasens a fost statul român, criticii epocii, care l-au taxat drept „artist decadent” şi i-au refuzat donaţia, Atelierul din Impasse Ronsin, fapt care l-a supărat atât de tare pe artist încât la bătrâneţe a făcut ceea ce n-a vrut să facă toată viaţa, a cerut cetăţenie franceză, ca să aibă unde să fie înmorântat, pe pământ francez. Ca nici după moarte să nu fie lăsat în pace de români: un grup de „făcători de bine” vor să-l deshumeze şi să-l aducă „acasă”, să-l îngroape lângă părinţii săi, al căror mormânt nici nu se cunoaşte. Iar Brâncuşi e cetăţean francez. S-a opus însuşi John Moore, băiatul lui Brâncuşi, făcut cu pianista Vera Moore, considerând acest act barbar o „blasfemie”.

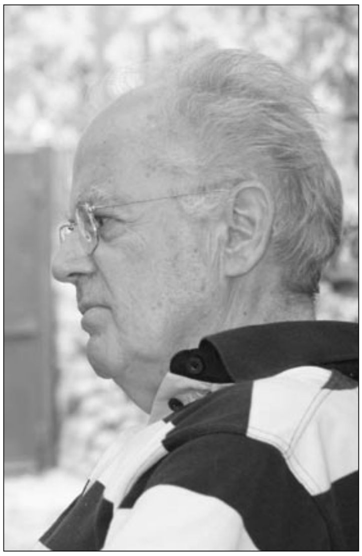
Sau vă recomand să citiţi *Jurnalul portughez* al lui Mircea Eliade, să aflaţi de ce marele istoric şi scriitor român a refuzat să se mai întoarcă în ţară, de la Legaţia din Lisabona, de frică să nu fie arestat şi asasinat! Şi care a cunoscut deplinătatea creaţiei în Franţa şi America.

Ce scriitor îi datorează României „deplinătatea” realizării sale? În volumul *Istoria literaturii neînregimentate* arăt că scriitori şi artişti neînregimentaţi sunt perle rare în România. Epoca socialistă a fost cea mai benefică pentru ei, dar cu o condiţie, să fie bine înregimentaţi, să cânte cât mai inspirat PCR-ul şi cuceririle socialiste. Era epoca în care nu puteai să cumperi un pachet de lapte praf pentru copii dacă nu erai membru PCR. Şi eu nu eram, dar aveam de crescut trei copii. Golgota mea o descriu în această istorie. De câte ori am spus adevărul, am fost mazilit. De la Casele de filme am fost dat afară fiindcă scriam în SLAST cât de mediocri erau regizorii de film ai timpului. Teatrul „Bulandra” mi-a făcut un memoriu prin care cerea „conducerii superioare” alungarea mea din ţară după ce am scris cronica la spectacolul *Hamlet*, unde arătam cât era de defect, fiindcă Horaţiu nu-l poate trăda pe Hamlet. Ce să mai spun de TeVeR-orişti, care mi-au desfăcut contractul de muncă atunci când eu eram la filmare, realizam serialul *Dunărea sacră*, după poemul fluviu *Memento mori* de Eminescu. Şi câte altele.

Am supravieţuit datorită unei vieţi cumpătate, de chilie, şi puterii dumnezeieşti de a-mi crea o utopie raţională, Civitas Innocentiae, o Cetate a Omului purificat, încununată recent cu Profeţia unei Noi Geneze, ignorată total de BOR. Geniu să fii, aici nimeni nu are nevoie de tine. Nu am nimic cu România, care e o ţară minunată, dar păcat că e locuită, zic unii. Eu zic, bine că e locuită, dar să fie locuită de Oameni, nu de gunoaie, care se cred oameni. Ce artist deplin se poate forma în ţara lui Iohannis, Ciucă şi Ciolacu, semianalfabeţi cu internet? Toţi tinerii de talent fug care-încotro, să-şi împlinească visurile măreţe. Aici vor rămâne numai guvernaţii, care se aleg ei între ei, să înveţe să conducă tancurile Abrams americane!

Grid MODORCEA,
dr. în arte

Radu CIOBANU
Efemeride de tinerețe

1 9 7 5

„E bine să fii om în lumea lui Dumnezeu!” – ce bine îl caracterizează exclamaţia asta tonică – nu ştiu de ce – pe Slavici şi tot ţinutul acela îmbelşugat, cu oameni harnici, al podgoriilor şi, la urma-urmelor, o întreagă epocă de-i zice *bellă*... Dar cine, azi, ar mai avea acces la astfel de revelaţii ?

*

Tradiţionalul concert de Anul Nou al Filarmonicii din Viena a fost dedicat deschiderii Anului Strauss. Eleganţă, distincţie, omenie şi tandreţe. Mesajul unei lumi care nu mai este, dar pe care simţim nevoia s-o evocăm nostalgic în răstimpuri.

*

Cu Mary Poppins în lumea feeriei cred că e cel mai încântător film pe care l-am văzut vreodată. Înţelegând prin asta exact ce spune cuvântul *încântător*. Şi, din el, această cugetare: „Numai oamenii perfecţi nu sunt sentimentali.”

*

Uneori profesioniştii au inventat. Întotdeauna însă au desăvârşit. Dacă ceva merge bine în lume, se datorează profesioniştilor.

*

De două nopţi, chiolhane cu urlete cordiale şi nearticulate la apropitarul de sus. Antropoidul salută Anul Nou în felul lui.

*

Jurnalele de voiaj ale lui Adrian Marino, din care apar fragmente prin reviste, rămân mereu interesante, dar mai mult prin omul pe care-l dezvăluie. Pe lângă ostentaţia erudiţiei, care mă deranja şi până acum, începe să se insinueze şi un soi de apetit straniu şi deplasat către teribilisme de genul: „Câteva Bune Vestiri întrerup – fără a bate la uşă – lectura Sf. Fecioare. Are un aer încântat, foarte destins în tot cazul. Citeşte romane poliţiste de Agatha Christie?” Ceea ce, la urma-urmelor, s-ar putea să fie o impresie sinceră şi reală căreia îi lipseşte doar puterea de a se propaga şi de a convinge. Printre toate acestea însă, reflecţii remarcabile care trădează seriozitatea unei concepţii : „[...] încep să urăsc din nou de moarte mica improvizaţie, mica <<ciupeală>> intelectuală, micul şi odiosul diletantism, superficialitatea flecară şi obraznică. Omul se construieşte, îşi dezvoltă umanitatea, doar în şi prin construcţie, zidind mereu turnuri impunătoare.” (Din „Familia”, 12/74).

*

O poezie publicată şi apoi transmisă şi la Radio – a lui Dan Mutaşcu – începe cu versul „Eu nu m-am născut într-o ţară de forma unei mâini care apucă” şi continuă cu altele de aceeaşi factură. Dar ce vrea să zică asta ? Cine s-a născut într-o ţară de forma unei mâini care apucă? Cine are dreptul să facă asemenea insinuări la adresa altora ? Cu asta ne aflăm de acum în etapa – perfect previzibilă de altfel – în care patriotismul, după ce s-a transformat întâi în naţionalism, devine xenofobie. Cum de nu vede, cum de nu strigă, cum de nu denunţă nimeni această nouă plagă care ne ameninţă conştiinţele ?

*

Fără idoli, fără admiratori şi fără gaşcă, mă simt bine în singurătatea mea, ca într-o citadelă confortabilă. Tare şi invulnerabil. Din când în când mă scrutez să nu mi se fi lipit vreo frunză pe undeva.

*

Boisdeffre: „A te aventura în fantastic nu înseamnă neapărat a dispreţui lumea *reală*. Înseamnă a o interpreta liber.” Ceea ce – mai departe – nu înseamnă că o interpretare liberă a realităţii trebuie să ducă neapărat în teritoriul fantasticului. Interpretarea liberă a realităţii – treabă câtuşi de puţin uşoară – e un ideal spre care eu însumi aspir, fără să am însă şi ambiţia de a păşi pe tărâmul celălalt, pentru a cărui explorare nu am nicio vocaţie.

*

Din nou satisfacţia aceasta cu totul aparte de a regăsi în cărţile altora gânduri pe care tu însuţi le-ai gândit. Îmi găsesc de data asta confirmate de Boisdeffre propriile opinii despre literatura feminină (poate ar fi mai propriu zis „literatura scrisă de femei”; mai lung, dar mai exact): „Scriitoarele ne dau puţine opere feminine, dar, mai ales, opere puternice, adesea virile: acest lucru l-am putut constata cu Colette şi Simone de Beauvoir, îl vom verifica cu Béartrix Beck, Françoise Mallet-Joris, Christiane Rochefort.” La acestea le-aş adăuga pe Marguerite Yourcenar, pe Margaret Mitchell, pe Edmonde Charles-Roux, pe – de ce nu ? – Agatha Christie.

*

Françoise Mallet-Joris: „Pe mine nu moartea mă înspăimântă, ci faptul că mor fără să-mi fi dat consimţământul. Nu scrisul mă înspăimântă, ci a scrie... fără să abdic.”

*

Un eminent profesor, Pompiliu Constantinescu, spune, cu aproape aceleaşi cuvinte, ceea ce spusese un alt eminent profesor, Eugen Lovinescu: „[...] e dezastruos fiindcă toate şcolile şi-au pus exclusiv acest *ideal*: al fructificării mediocrităţii şi implicit neglijarea, ştergerea şi mediocrizarea individualităţilor.” (*Caleidoscop*). Şi mai departe: „Societatea modernă nivelatoare începe să devie un primejdios complot al mediocrităţilor contra individualităţilor.”

*

Interesantă formula noului serial tv, *Viaţa lui Leonardo da Vinci*, cu un narator-prezenţă fizică, îmbrăcat în haine de azi, dar care intervine în dialogurile personajelor, se plimbă printre ele, le întoarce filele cărţilor ori le ia uneltele din mână. Aşa ceva intenţionasem şi eu iniţial în *Nemuritorul*...

şi am şi încercat varianta aceea la persoana a doua. Din păcate, n-am avut timp să duc experienţa până la capăt. Totuşi, nu ştiu dacă formula m-ar fi satisfăcut până la urmă. În serialul acesta – deşi foarte bine făcut – rămâne un sentiment de insatisfacţie provenind din faptul că desele intervenţii ale naratorului de azi mă ţin mereu cu picioarele pe pământ, interzicându-mi să mă identific cu epoca. Parcă mereu mi-ar aminti: „Tot ce vezi aici nu e decât un film, detaşează-te, nu uita că noi trăim în 75." Un asemenea procedeu ar fi avut probabil efecte similare şi în roman. Nu-mi place. Arta este singurul teritoriu liber al lumii. Singurul tărâm în care omul poate să scape de sine şi de semenii săi, în care poate să călătorească unde vrea fără nicio lăscaie şi fără paşaport, poate să viseze, să devină oricine vrea, să gândească nestingherit sau să devină mai el însuşi decât în orice altă împrejurare a vieţii. E o datorie sacră să apărăm această ultimă sau unică citadelă a libertăţii umane. N-are ce căuta aici semenul care mă trage mereu de mânecă, arătându-mi ce să privesc şi ce să gândesc.

*

Arta este singurul teritoriu liber al lumii. O idee care-mi place. În Evul Mediu, cei urmăriţi, vinovaţi sau nu, dacă reuşeau să se refugieze într-o catedrală, erau apăraţi. Arta e catedrala noastră a celor de azi. Ea ne redă libertatea şi ne apără autenticitatea personalităţii. A încerca să îngrădeşti libertatea artei e un act echivalent cu a intra înarmat într-o catedrală spre a-l smulge pe cel ce nădăjduia să afle acolo un adăpost. Un teribil sacrilegiu.

*

Pentru că mă preocupă mereu condiţia artistului profesionist, mă simt dator să reţin aici şi o definiţie a amatorismului: „Amatorismul, în sensul nobil şi precis, înseamnă pasiune gratuită dar minuţioasă, gustul pentru idei şi frumuseţea perfectă, împins fără pedanterie până la capăt. Are drept la acest compliment scriitorul care nu se flagelează, aplecat deasupra operei, care nu-şi încaieră pionii, nu face zgomot, lăsând talentului grija de a-l apăra." (François Nourissier)

Interesant. Nu prea înţeleg ce vrea să zică prin „nu-şi încaieră pionii", dar, cu excepţia epitetului „gratuită", nu văd în această definiţie nimic care să nu fie definitoriu tot atât de bine şi pentru autenticul profesionist.

*

Camus: „Trei ani pentru a face o carte, cinci rânduri pentru a o ridiculiza – şi citatele falsificate." (*Caiete*, 210)

*

Cel mai greu într-un roman de anvergură e să nu pierzi pe drum nimic din ce vrei să spui. Şi mai mult chiar: tot ceea ce vrei să spui să se simtă în permanenţă şi concomitent. Cum se poate face asta ?

*

După-amiaza pe la cinci se înserează, dar încă nu e întuneric. Nici nu s-au aprins luminile. O pâclă alburie, opalină, se lasă peste oraş şi din cauza ei semafoarele au o scăpărare intensă, aparte. Soarele lasă deasupra munţilor un nimb purpuriu spre mov, care se cerne prin pâcla înserării, învăluind totul într-o aură crepusculară. Totul nu durează mai mult de 15-20 de minute, dar sunt singurele când o lumină măreaţă şi stranie coboară şi asupra acestei aşezări anonime de notari, sortită să nu cunoască măreţia.

*

Mediterana – ce leagăn extraordinar de civilizaţii! Întreaga configuraţie spirituală şi probabil însuşi destinul Europei au fost înrâurite de această mare mirifică. Un nou vis sortit a rămâne neîmplinit: să studiez civilizaţia mediteraneană. Sau nu să studiez – e o pretenţie prea mare – ci să citesc măcar ceea ce e esenţial despre acest univers. Ar fi o călătorie la capătul căreia – presupunând că există un capăt – ar ajunge un om cu totul deosebit de cel care a început-o.

*

Morbidezza di sfumato – nobila boală de care s-a molipsit şi Michelangelo după ce a văzut lucrările lui Leonardo.

*

Întâlnirile acestea cu cititorii sau numai cu aşa-zişi cititori mi se păreau la început agreabile, chiar interesante, şi-mi dezmierdau orgoliul (detestabilă voluptate!). De la o vreme, însă, au început să mă agaseze prin mereu aceleaşi puerile sau de-a dreptul idioate întrebări. Se impune să le răresc considerabil cu atât mai mult cu cât n-au nicio finalitate. Unui om cult îi e suficientă cartea. El n-are nevoie să vadă mutra scriitorului şi n-are nici curiozităţi ce vizează anecdoticul sau culisele unei creaţii.

*

Din pură simpatie i-am scris lui Ion Maxim câteva rânduri amabile pe când se afla internat în spital. Îmi răspunde într-o scrisoare de patru pagini, în care aşează gestul meu în ordinea celor metafizice. E tonic să constaţi cu cât de puţin efort poţi să faci unui om o bucurie.

*

Într-o lume de politicieni, de negustori, de canalii şi de mulţimi care se zbat să dobândească sau să-şi păstreze o pâine, scriitorul e un tolerat. Creaţia lui poate delecta, poate isca întrebări, nelinişti sau satisfacţii pur spirituale, poate uneori da răspunsuri, dar niciodată nu poate determina sau modifica evoluţia evenimentelor politice şi sociale. Le poate cel mult însoţi, aşa cum s-a întâmplat la noi, să zicem, în 1848. Majoritatea covârşitoare a scriitorilor a fost împotriva lui Hitler şi s-a manifestat ca atare, dar nimic nu l-a putut împiedica pe Hitler să facă ce a făcut. 99,99 % din scriitorii lumii sunt partizani fanatici ai libertăţii, dar nimic n-a fost şi nu este violat cu o mai perversă consecvenţă pe toate meridianele decât libertatea.

Ar fi două soluţii. Prima, să scriem despre nimic. Dar atunci mai bine să ne sinucidem, dând astfel expresie supremă şi desăvârşită nimicului. A doua – nefiind noi nici politicieni, nici negustori, nici canalii – să ne urmăm drumul ca şi până acum, oricâţi câini ar stârni trecerea lentă a caravanei noastre. Eroismul scriitorului stă în obstinaţia cu care continuă să creadă în utilitatea lui.

*

Am aflat aseară la televizie că prin Indonezia sunt crescătorii speciale de crocodili, care furnizează materia primă pentru marochinăria de lux. Dar pentru ca pielea să nu-şi piardă supleţea, crocodilii sunt jupuiţi de vii. E şi asta o idee care face cinste „imaginaţiei înaripate" a speţei umane, cea al cărei creier reprezintă „suprema formă de organizare a materiei".

*

Niciodată n-am avut antene suficient de subtile pentru a recepta suprarealismul şi afirmaţia celebră a lui Bréton, pe care o descopăr abia acum – „Actul cel mai autentic suprarealist constă în a lua revolverul, a coborî în stradă şi a trage la întâmplare în mulţime" – vine să-mi inhibe definitiv orice tentativă de apropiere. Faptul că pe Bréton „această frază l-a jenat mult, mai târziu" (*R.L.*, 4/75) nu schimbă

nimic. Asemenea afirmaţii nu se emit nici în glumă, iar atunci când se fac din fanfaronadă sau teribilism devin iresponsabile.

*

Îl iubesc pe Hem, dar sunt de partea leilor şi nu a vânătorilor săi, de partea taurilor şi nu a toreadorilor săi. Singurul cu care mă simt solidar e bătrânul Santiago, care se zbate pentru a trăi, ceea ce face ca lupta lui cu peştele cel mare să fie într-adevăr loială.

*

În registrul de cheltuieli particulare, Henric al VII-lea al Angliei nota: „Nebunului meu pentru compunerea unui cântec...” (Maurois, *Istoria Angliei*). De unde se vede că pe vremea aceea nebunii cumulau şi funcţia pe care azi o au anumiţi poeţi.

*

Mă îngrijorează sănătatea Nicoletei. De mai bine de o lună e subfebrilă, obosită, de câteva zile cu o durere ivită în zona rinichiului stâng. Toate astea fără concediu medical, cu ore zilnice de dimineaţă, şedinţe şi toate celelalte, la care se adaugă calvarul orelor de aşteptare la circă şi a sculatului cu noaptea-n cap pentru alte aşteptări pe la laboratoare, pentru analize. Discuţie pe care o aude la circă între o femeie şi doctor :

Femeia (cu recunoştinţă) . „Aşa de bine s-a limiştit, domnule doctor, după injecţia de aseară...”

Doctorul (cu mândrie): „Ehei, mie-mi spui ? Eu, dacă vrei, pot să-l liniştesc de tot...”

*

Gaëtan Picon: „[...] în momentul în care limbajul nu mai are drept conţinut decât pe sine însuşi, nu mai e vorba de literatură – sau este o literatură la sfârşit de cursă [...] Dacă avangarda este ideea că nu mai există decât *scriitura*, destrămată, fără nici un conţinut cu putinţă de exprimat pentru moment, atunci eu sunt cu totul în ariergardă, înrucât singurul lucru care mă interesează este un limbaj care spune ceva [...] Dispariţia revistelor literare [în Franţa] e foarte semnificativă. Cam la fel stau lucrurile în toate ţările uzate. În America de Sud apar opere romaneşti ce au forţa, elementaritatea ce ne lipseşte... Ei mai au încă lucruri de spus – noi se pare că nu mai avem.” („Tribuna”, 3/75).

*

Ambiţia lui Stavroghin de a comite o crimă atât de abominabilă încât să întreacă orice imaginaţie şi pe care omenirea să n-o poată uita nici după o mie de ani ne apare azi ca o copilărie. În ultimii şaizeci de ani omenirea a văzut atâtea crime, a trăit atât de cotidian în atmosfera crimei, s-a bălăcit atât de total în zoaiele celor mai odioase crime, încât a devenit insensibilă. Nu există azi crimă oricât de sinistră şi de abjectă care să poată reţine atenţia omenirii mai mult de o săptămână. Asta în cel mai bun caz. Orice s-ar zice, Dostoievski a prins încă timpuri idilice.

*

Străbătut *Caietele Princepelui*, IV. Scrierea aceasta începe să decline ajungând monotonă. Ceea ce se anunţa în primele volume ca un jurnal de creaţie a devenit un conglomerat heteroclit de citate menite să demonstreze cultura, ba chiar erudiţia autorului. *Caietele* acestea se dovedesc tot mai mult o scriere izvorâtă dintr-un complex al inculturii. Atât i-au aruncat în obraz ori numai i-au insinuat adversarii că e lipsit de cultură, încât a făcut un complex de inferioritate pe care vrea să-l depăşească prin această demonstraţie de forţă. „Citesc – zice la un moment dat – 4-5000 de pagini pe săptămână, în afară de presă.” Demonstraţia e însă amorfă, obositoare şi – nu ştiu de ce – neconvingătoare. E.B. e un bun romancier şi marea lui greşeală e că vrea să fie mai mult decât atât. În paranteză fie zis, este amuzantă plăcerea cu care pescuieşte şi denunţă inadvertenţele din cărţile altora, fără să-şi vadă propriile gafe, precum „mirosul de fân retezat”, „catapeteazma (uşa despărţitoare de altar)” ş.a., pe care le-am reţinut la o primă ochire, din întâmplare, fără nicio intenţie de colecţionar.

Lucrând la *Nemuritorul*..., am ajuns să mai ştiu şi eu câte ceva, nu mai înghit orice...

*

15 februarie. „Luna cărţii la sate”, peste care anul acesta se suprapune campania electorală, mi-a zădărnicit zile în şir până şi apropierea de acest caiet. Drumuri prin frig cu microbuze fornăitoare prin încheieturile cărora suflă vântul. Săli goale şi reci. La Geoagiu, „publicul” e format din vreo douăzeci de fete placide ca nişte juninci, care stau cu gurile întredeschise. La Sântandrei, nouă copii, dintre care cel puţin patru sunt mai mici decât Lizuca. Directori de cămine şi şcoli care se aferează, ne tratează inevitabil cu ţuică şi răsuflă uşuraţi când plecăm. Triumful celui mai neruşinat şi deplin formalism.

*

Printre picături, în scurte răstimpuri de răgaz, prea scurte pentru a putea scrie, reuşesc să citesc *Scrisorile* lui Thomas Mann. Viziunea pe care o aveam asupra unei epoci care a culminat cu anii războiului mi s-a rotunjit substanţial cu un nou punct de vedere şi rămân cu imaginea unui om de o exemplară probitate profesională. O carte de purtat în suflet ca pe o incoruptibilă busolă.

*

Thomas Mann: „Artistul e înrudit cu principii întrucât duce, ca şi ei, o existenţă *reprezentativă*. Ceea ce e eticheta pentru prinţi, e pentru artist înalta îndatorire a formei. Artistul, aşa cum îl ştiu eu, nu e niciodată omul care «se poate arăta» oricum, la întâmplare. El are nevoie de cumpănire în pasiune, de idealizare în autozugrăvire, într-un cuvânt, de artă.”

*

Auzită: „Pesimistul e un optimist bine informat.”

*

O după-amiază pierdută la *Ştefan cel Mare – Vaslui 1475*, care se vrea oarecum echivalentul filmic al *Oamenilor Măriei Sale* şi totodată un memento festiv. Un eşec care a costat câteva milioane. Desfăşurare trenantă, sufocată de nesemnificativ, idilism, schematizare, simplism, lipsă de nuanţe şi chiar falsuri, precum răspopirea lui Nicodim. Speram să mă aleg cu oarecari sugestii utile pentru *Nemuritorul*..., dar nici vorbă de aşa ceva.

*

Unii se află într-o incapacitate organică de a concepe festivul altfel decât festivist. Acestora le e străină sobrietatea, conciziunea, esenţializarea, decenţa. Dimpotrivă, tot pe ce-şi pun mintea primeşte o alură de kitsch, o impudică lipsă de măsură, un grotesc aer parodic.

*

Ne aflăm într-un moment de cinstire (preţuire) demagogică a omului de artă, când, însă, în realitate, el este împins tot mai insistent la periferia interesului oficial. Din cauza asta *Nemuritorul*... primeşte treptat, aproape fără voia mea, un accent polemic aluziv şi de solidaritate de breaslă.

Omul palid și omul inclusiv. Trakl și Nietzsche

Petre Stoica (1931-2009) a realizat traducerile din lirica lui Georg Trakl (1887-1914) mizând pe cota sigură a dezlegării „cifrului” unei poezii tragice, o miză *antagonică* de vreme ce stratul de profunzime este abia „zgâriat” de spaimele arhaice iar sfâșierile sinelui nu țin deloc de o cheie sapiențială fiindcă, în labirintul mental, între cutumele ființei vorbitoare, poetica tainei transfigurează indiferența apolinică („*Perindare prin vara-n amurg/De-a lungul snopilor de grâu veștejiți. Sub bolți spoite/Unde intra și ieșea rândunica/Am băut din vinul de foc.*”) până la a sfârși în înfiorare transcendentă.

Pentru Georg Trakl formulările hermetice au o complexitate necontrolată ca și cum eul liric își propune documentarea unei *viziuni*, a paradisiacului, și are, brusc, o altfel de revelație a eternității și totul/toate ia(u) forma așteptării. Iată omul între pendulările timpului *mincinos* și seducții, oferindu-și sieși doar privilegierea viziunii. De pildă, în *Pace și tăcere* (Georg Trakl, *59 de poeme*, traducere, prefață și note de Petre Stoica, București, Editura pentru Literatură Universală, 1967, p. 68) avem o abordare viscerală a teritoriului dezolant, al tuturor întârzierilor, părăsirilor, înnoptărilor, destrămărilor. *Umbra* trakliană induce transa hipnotică în lumea esențelor; pulsul fanteziei se topește într-un imaginar prospectiv, palpitul acțiunii atinge o miză aparte, o gesticulație fovistă a *omului palid* indică informalul rezidual ce are loc în spațiul și timpul oniric: „*Ciobanii îngropaseră soarele în pădurea desfrunzită./Cu năvodul lui aspru/Un pescar apucase luna din elешteul în tremur de-ngheț.//În cristal albastru/Sălășluiește omul palid, cu obrazul spirijinit de stelele sale;/Ori capul și-l înclină în somn purpuriu.*”

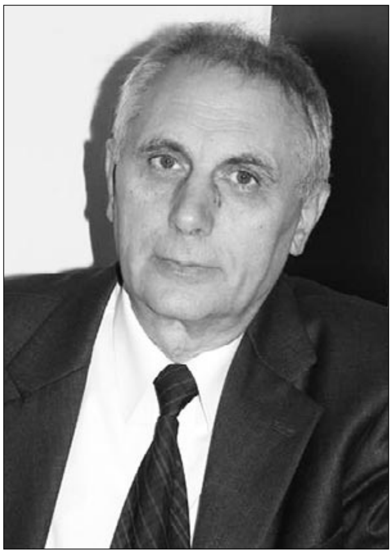
Aici, stilistica diacronică (fie și din abordările lui Mihai Zamfir, în literatura noastră) elimină riscul simplificării. *Omul palid* e *omul inclusiv* al lui Nietzsche (1844-1900), în vreme ce poemul vrea să repete („*Liniștea intimă cugetă la lucruri uitate, îngeri stinși.*”) geneza, „exercițiul misterios”; și să augmenteze, prin taina *Cuvântului de la început*, starea de agregare a aceluiași „exercițiu misterios”. Iar totul e exprimat ca postficțiune. Întreagă viziunea, însă, va fi rejectată în tema unui drum labirintic. Numai că „*sfințenia florilor albastre*” e o idee sulfuroasă, un „mizerabilism” candid (al „*îngerilor stinși*”) cravașează sincopa (totuși) logică, a frunții (imaculare) care înnoptează „*în roca albită de lună*”, apoi un incredibil melanj, adolescent (radios) și soră ce „*apare în toamnă*”, legitimând un fel de *domesticire* a hazardului ca efect al abolirii *totemismului* „ordinii” egotice. Era Nietzsche mai limpede?: „*Există până la urmă o ierarhie a stărilor sufletești căreia îi corespunde o ierarhie a problemelor; iar problemele supreme sunt necruțătoare și resping pe oricine îndrăznește să se apropie de ele fără a fi fost predestinat să le rezolve printr-ospiritualitate înaltă și puternică.*” (Friedrich Nietzsche, *Dincolo de bine și de rău. Prolog la o filosofie a viitorului*, traducere din germană de Radu Gabriel Pârvu, București, Editura Humanitas, 2016, p. 149; capitolul VI, *Noi învățații*, 213).

Trezit din somnul extatic, poftind să „guste” fărâme de calm, Georg Trakl a știut să sublimeze reprimări succesive împotriva captivității în trecut („*trecerea neagră a păsărilor*”), trișând în felul (stilul) său în jocul identităților. În fibra sa existențială, poezia amplifică un caz de fractură estetică, eul auctorial glăsuind în numele unei conștiințe ultragiate și într-un infern terestru: „*Dar trecerea neagră a păsărilor atinge mereu/Pe cel văzător, sfințenia florilor albastre,/Liniștea intimă cugetă la lucruri uitate, îngeri stinși.//Din nou înnoptează fruntea în roca albită de lună;/Adolescent radios,/Sora apare în toamnă și neagră destrămare.*”

Ciobanii, pescarul, omul palid, păsările, florile, îngerii stinși, adolescentul, sora, întreagă lumea aceasta, a heteronimelor poetului, instituie o trăire deghizată, e adevărat, prin desemqantizarea realității, trăire agonală extenuând, în cele din urmă, dedublarea confesivă. Or, cum știm din cercetările și studiile școlilor postfreudiene, anamneza poate fi un exercițiu cathartic iar geografiile *interioare* le purtăm în noi, numai noi, fervori interogative, *Ruh und Schweigen*, *Pace și Tăcere*.

Ionel BOTA

IULIAN MOREANU – CARTEA CU VISE REALIST-FANTASTICE

Autor a patrusprezece volume de proză, dintre care două romane**, Iulian Moreanu**, pseudonimul literar al lui Gheorghe Ciocodeică, licenţiat în sociologie, a oferit relativ recent cititorilor săi noi proze scurte, cuprinse în ***Cartea cu vise*** apărută la Editura „Detectiv literar", Bucureşti, 2022. Aşa cum menţionează pe manşeta coperţii a doua scriitorul Florin Dochia, este vorba de povestiri „realist-magice" sau, aş zice, realist-fantastice, pentru că autorul visează cu ochii deschişi la realităţile zilelor noastre, asupra cărora fantazează, pentru a le potenţa şi dezvălui anumite înţelesuri mai adânci, dintr-o perspectivă pregnant etică. Autorul are talentul de a trece cu uşurinţă, în ambele sensuri, pragul dintre din real şi ireal şi, graţie limbajului său plastic, prezintă naturalul ca pe ceva imaginar şi conferă naturaleţe imaginarului.

Primul vis, care durează şi cel mai mult (pp. 5-55), este despre *Cuţitaş, regele subteranelor*, pe care autorul îl priveşte, dacă nu cu admiraţie, cel puţin cu o înţelegere plină de bunăvoinţă. Şi e firesc să fie aşa, deoarece Cuţitaş îi apare în

faţă într-un moment de singurătate, îi citeşte gândurile şi îi oferă un loc de dormit în subteranele oraşului. Mai mult, îi devine chiar frate de cruce şi îl consiliază, dovedind cunoştinţele unui om cultivat, cu studii superioare. Fantazând, autorul îşi imaginează, de fapt, că petrece câţiva ani în lumea vagabonzilor străzii, ceea ce îi permite să descrie cu atâta receptivitate aspecte ale vieţii sordide ale acestora încât lasă impresia că le-ar fi trăit el însuşi. După anii de vagabondaj, povestitorul se întâlneşte întâmplător în faţa unui magazin cu soţia sa, de care nu divorţase, şi, deşi aceasta îi vorbeşte cu răceală, ca unui străin, se gândeşte să se întoarcă acasă, la soţie şi la copil. Cuţitaş, care îl călăuzise până atunci, aflându-i gândurile, dispare brusc din anturaj, nemaifiind de găsit nici măcar de poliţie. Povestitorul relatează că a ajuns într-o seară la blocul în care locuia, a urcat la etaj şi a ajuns la uşa apartamentului său, dar, auzind prin uşă vocea soţiei care îl trimitea pe băiatul lor să ducă gunoiul menajer la ghenă, a renunţat la gândul revenirii în sânul familiei şi s-a refugiat în parcul din apropierea blocului, acolo unde îl întâlnise prima dată pe Cuţitaş. Atunci, aşa cum dispăruse pe neaşteptate, tot aşa de inopinat îi apare în faţă Cuţitaş, care îi spune: „Ei, asta-i viaţa, fratele meu! Când credeai că te ridicaseşi, ooodată îţi plesneşte una de nu te vezi şi te coboaaară... şi trebuie s-o iei iar de la capăt..." De fapt, Cuţitaş este un *alter ego* al scriitorului, care opune viaţa gregară celei civilizate, întemeiate pe familie, nu fără anumite intenţii etice, de păstrare a valorilor societale şi familiale.

Următoarele două povestiri, *Cartea cu vise premonitorii* şi *Casa de la marginea pădurii*, interferează din nou realul cu imaginarul într-un mod la fel de derutant. Prima se referă la un roman din 1973 a unui scriitor numit Andrei Pitaru (al cărui nume real este, însă, recognoscibil îndeosebi prin menţiunea că, după '89, „a scris un roman despre aventura de care se vorbea că o avusese cu fata marelui şef şi apoi fuga din ţară"). Povestitorul spune că şi-a procurat cartea respectivă apelând la un site de cărţi de pe internet şi că a găsit în ea trei semne care s-au dovedit miraculoase: un fir de păr, un bilet vechi şi dispărut din uz de tramvai şi o foiţă poleită cu aur. După o păţanie cu firul de păr, pierdut, dar regăsit şi pus la locul său în carte într-un plic, şi alta cu biletul vechi de tramvai pe care un controlor, parcă hipnotizat, l-a considerat valabil, autorul are un vis în care proprietara cărţii îl vizitează şi îşi recuperează cele trei semne. La trezire, autorul constată că, într-adevăr, din carte dispăruseră cele trei obiecte. Dacă fantasticul este aici mai mult un joc gratuit, în povestirea *Casa de la marginea pădurii* acesta este investit cu rolul de a evoca satul de altădată, cu eresurile lui care nu mai există. În marginea unui sat, în fiecare primăvară, un bătrân necunoscut ridica peste noapte o casă şi, în fiecare toamnă, dispărea cu casă cu tot. Sătenii, care se întâlneau în localul unui cârciumar, credeau despre el că ar fi un vraci, un tămăduitor şi ar fi dorit să-l viziteze, dar, când cineva încerca să se apropie de casa necunoscutului, o forţă ca o barieră nevăzută îi oprea la un moment dat din drum. Totuşi, un surdo-mut reuşeşte să ajungă la bătrânul misterios şi îngaimă ceva despre întâlnire. Consătenii lui îl cred vindecat şi fiecare se aventurează pe ascuns spre casa de la marginea pădurii pentru cine ştie ce neputinţe nedivulgate, dar niciunul dintre ei nu se mai întoarce în sat. Cu timpul, cei rămaşi nu-şi mai amintesc nici de necunoscut şi nici de localnicii pierduţi definitiv, chiar şi din amintire.

Cu ultimele două proze, deşi nu lipsite nici ele de unele enigme, autorul ancorează pe solul solid al realităţii. Ambele tratează relaţia dintre *el* şi *ea*, dar fiecare proză are în vedere o altă vârstă şi o altă perspectivă. În povestirea *Să nu mă părăseşti niciodată...*, o adolescentă de 14 ani, Peta sau Petruţa, fată de casă în familia unui inginer silvic, Lupuleţ, este abuzată de acesta şi transformată într-un fel de obiect sexual. Fata vrea să-i dezvăluie şi lui Cristian, un băiat de vârsta ei, tainele iubirii fizice, acesta acceptă, dar, apoi, în intimitate, se inhibă şi o refuză. Autorităţile, care află de abuzurile lui Lupuleţ, îl condamnă la câţiva ani de închisoare, reduşi, în urma unei amnistii, la câteva luni, iar pe fată o trimit la o casă de copii dintr-un oraş vecin. Peste câţiva ani, Peta, care între timp absolvise liceul şi deprinsese manierele elegante, revine în oraş unde se angajează la o fabrică, este curtată de Lupuleţ, dar îl refuză politicos, în schimb acceptă întâlnirile cu Cristian, care continuase să o iubească platonic, dar amână mereu deliciile iubirii trupeşti, motivând că îl lasă să se pregătească în linişte pentru admiterea la facultate. În ziua în care revine din Capitală după reuşita la universitate, Cristian leşină văzând că nu fusese aşteptat la gară de Petruţa, aşa cum stabiliseră, şi alarmat de faptul că nici nu reuşise să o găsească la telefon în ultimele zile. Se trezeşte într-un salon de spital, unde mai era un bătrân internat, de la care află că tocmai fuseseră aduşi la chirurgie un ins mai în vârstă şi o tânără, primul pentru că încercase să-şi facă harakiri, după tentativa de ucidere cu un cuţit a tinerei respective, pe care o aşteptase să iasă pe poarta fabricii unde lucra, iar aceasta pentru că fusese înjunghiată, dar, din fericire, neletal, numai în omoplat. Atentatorul, adus în acelaşi salon cu cei doi, nu e altcineva decât Lupuleţ, Cristian îl recunoaşte, îşi dă seama şi cine poate fi victima şi vrea să-l asfixieze cu perna, dar este sfătuit de bătrân să renunţe şi, apoi, sedat. A doua zi dimineaţa, rămas singur în salon, Cristian află că sinucigaşul făcuse infarct în somn şi dus la morgă, iar bătrânul fusese externat. Se pare că dragostea dintre cei doi tineri va avea un final reuşit, deşi nu aflăm motivul pentru care ea nu îi răspunsese la telefon în ultimele zile şi nici dacă el o va întâlni în bună stare fizică la spital. În ultima proză, *Tinereţe online*, *el* este un bătrân pensionar, rămas văduv şi fidel memoriei soţiei sale, iar *ea* o tânără pe care pensionarul o cunoaşte pe internat şi îi propune să o înveţe să joace şah *online*. Tânăra femeie acceptă, dar, tocmai când partenerul ei se documentase temeinic, studiind manualul unei celebre şahiste, întrerupe relaţia, spunându-i că acest joc este plictisitor.

Stilistic, pe lângă o observare atentă a vieţii sociale şi a psihologiei oamenilor, dublată de o fantezie prodigioasă şi întregitoare, autorul se distinge şi prin dozarea echilibrată a realului cu imaginarul şi prin plăcerea de a povesti întâmplările, fie şi închipuite, într-un limbaj sugestiv, astfel încât toate să pară credibile. Atunci când e cazul, nu lipsesc nici expresiile argotice, dar integrate într-un limbaj îngrijit, elevat, artistic.

Iulian Moreanu este un prozator consacrat, substanţial şi expresiv, care, cred, va fi tot mai mult recunoscut ca atare de critica şi istoria literară.

Ioan N. ROŞCA

Vine o zi

Fiorul văzului plimbă porumbei în exil, –
mesageri vestind căderea stelelor,
una după alta, într-un înţeles subtil

Împărtăşim suferinţe prea adâncite
în foamea pământului aprig cerşind
obolul de trupuri cerului de suflete

Proiectul obosit în siderale curse -
cheamă ziua emoţiei în care-şi
ia porţia cu propria cutremurare...

Trecutu-i năpustit în tihna prezentului
Când planeta înţepenită-n axă,
ne sugerează restartul viitorului

E iarnă încă, guguştiucul cântă peste nea
a primăvară timpurie, la festin –
ciugulind flămând boabe de grâu din palma mea.

peisaj printre gene

Picură printre genele dimineţii
amintirile zilei trecute,
franjuri taie în felii subţiri
aburii ceţii de deasupra mării
Ambarcaţiuni de toate calibrele
împart tangaje între ele

Memoria lui Publius Ovidius Naso
îşi descarcă undele în poeme
purtătoare de emoţii seculare,
în zarea unde marea şi plaja
primesc trupuri aproape nude

Soarele desfată darnic voioşia de toate vârstele
Briza îmi vântură filele cu poeme neterminate...

...

Mă trezeşte din visare un elicopter
defilând reclame
În stabilopozi lovesc din nou talazuri
mimând un fel de ecou al tunurilor din zare,
nu departe de orizonturi, e războiul în toi

Încă ademenitoare azi, marea e
legănarea adâncului până deasupra valurilor -
la geamandura-metronom
a inimilor Pământului

Aura CRETIANU

LIDIA VIANU - © BUMBLE-BEA / BUBURUZĂ-BEA

Editura Eikon, Bucureşti, 2024

Poetă, prozatoare şi traducător literar, Lidia Vianu este Profesor Emeritus de Literatură Britanică Modernistă şi Contemporană la Universitatea din Bucureşti, Director fondator al editurii online a Universităţii din Bucureşti, Contemporary Literature Press*, şi al revistei online* Translation Café. *A publicat peste 20 de volume de critică, a tradus în limba engleză şi în limba română peste 100 de volume. A publicat două romane, cinci volume de versuri şi o carte de poezie bilingvă,* „Vântul şi Pescăruşul”.

Ca scriitoare, Lidia Vianu este mereu imprevizibilă.

Această bijuterie de carte este o dovadă.

Confesiunea de la început spune totul: „Am scris aceste rânduri ca să aflu cine sunt: supravieţuitor în Lumină. Cu ele înlătur spaima de sfârşit. Iubirea nu se sfârşeşte. Şi nici nu e nevoie să o căutăm. Iubirea suntem noi.”

Este o profesiune de credinţă. Ideea de a scrie o carte despre o fiinţă necuvântătoare, despre căţeluşa Bumble-Bea/ Buburuză-Bea, este din capul locului, neobişnuită, şi foarte curajoasă. E o demonstraţie de forţă, de inventivitate creatoare, de imaginaţie excepţională a autoarei şi de capacitate de a explora un teren imposibil, cu o mare lejeritate artistică. Autoarea câştigă un pariu cu sine însăşi.

Cartea este un poem în proză, un jurnal liric încântător despre iubire şi fidelitate, despre puritate şi dăruire, despre tristeţe şi singurătate, despre nevoia de comunicare şi dialog.

De la început aflăm cine este Bea. Ea a fost luată de pe stradă de autoare, care i-a făurit o viaţă nouă (“aşa cum nici în vis n-am visat”), care i-dat un nume, nume de om - Bea vine de la Beatrice (despre care a scris şi Dante).

Bea este o fiinţă extraordinară. Ea citeşte Joyce, Cehov, Dickens, Paul Valéry şi „1001 de nopţi”. Ea ştie englezeşte şi vrea să o însoţească pe autoare la facultate. Ea este mândră că poartă la gât medalionul pe care scrie „Bea Vianu”.

Ea are orgoliul de se făli cu prietenia autoarei: „Eu sunt cea care te-a ales pe tine.”

Cartea este, de fapt, o poveste, o poveste frumoasă, captivantă şi înduioşătoare.

Comunicarea dintre cele două fiinţe este adorabilă. „Tu citeşti cu ochelarii, eu cu nasul, şi pot să fiu şi eu la fel de ocupată ca tine”. Cele două sunt o identitate: „Îmi spui că nu pot vorbi fiindcă nu am cuvinte. Ce rost ar avea să vorbim? Noi două suntem una.” Buburuza este dublul autoarei.

Buburuza este o fiinţă fermecată. Bea vede tot, chiar şi când doarme. Ea ştie să facă timpul să dureze mai mult. Ea este singura care îi poate arăta lumina. Ea ştie să îi aline autoarei tristeţile, suferinţa provocată de absenţa unui personaj misterios, care apare din când în când: EL. „Ştiu că EL nu mai e. Doar eu ştiu ce e în sufletul tău.” Ea poate face o groază de lucruri, în afară de unul singur: ”nu pot să readuc la viaţă amintirea care te bântuie.”

Bea este o fiinţă liberă. Ea este când tandră, drgăstoasă, când supărată, nervoasă.

Trecutul ei este unul dureros: „Bătaia, foamea, frigul, duşmanii.”

Ea este o fiinţă neasemuită şi de neuitat.

Bea scrie, la rândul ei, un jurnal: „Jurnalul Beei din Anul Interzis”.

Bea mărturiseşte că îi e dor de „discuţiile noastre fără cuvinte”.

Într-o discuţie ulterioară, Bea face trimitere la „calvarul generaţiei tale”:

„Părinţii tăi au trăit al doilea Război Mondial. Bunicul tău a murit în primul război. Stră-stră-stră-stră bunicii tăi au fost ucişi de Inchiziţia spaniolă. Nu eşti obişnuită să te silească cineva să nu ieşi din casă săptămâni de zile şi nici să-ţi fie frică de ce va veni.”

Bea, care a suferit în trecut, o invită pe stăpâna sa să uite de frică: „Familia Vianu este o familie puternică, iar eu sunt acum Bea Vianu, adică sunt şi eu de-a voastră.” „Eu nu sunt câine. Eu sunt o Bee,” spune ea.

Bea este o fiinţă fantastică. Ea ştie să citească gândurile oamenilor. Ea este singura Bea care ştie englezeşte. Ea are puteri magice. Se visează un Pescăruş adormit, împreună cu stăpâna sa. Apare dorinţa de zbor. În mod firesc, trimiterea la Cehov şi la piesa lui, „Pescăruşul”:

”Vreau să-l întreb dacă poate într-adevăr un Pescăruş să ne înveţe pe noi două să zburăm.”

Bea se întreabă, filosofic: „De ce mor frunzele?” ”Pentru că le vine vremea”, i se răspunde.

La un moment dat, apare o barcă. „E o barcă pe care nu o vezi. E o barcă fără cârmă. E o barcă în care nu poţi urca. Am gândit-o pentru noi două. Vom pluti dincolo de orizont şi deasupra lui. EL va apuca vâslele, şi din clipa aceea cerul şi marea vor fi una.”

Ideea de a scrie o carte, de a ajunge o autoare vestită şi bogată, de a te pregăti să devii cel mai bun scriitor al lumii este o obsesie a Beei. Mai întâi, ea se apucă să ţină un jurnal. „Nu ştiu cuvinte, aşa că nu cuvinte am să scriu... Va fi cartea mea cu semne. “

Aflăm de la Bea că autoarea însăşi scrie „toată vremea”. Aceasta este soluţia ei de a pune capăt unei „singurătăţi nesfârşite”.

Dincolo de toate acestea, cartea se încheie cu o concluzie optimistă: „Viaţa este atât de frumoasă... Iar noi o vom trăi iar şi iar şi iar.”

Ion HAINEŞ

MARIAN BARBU - 70

Un poet care merită toată atenția

Cu foarte puţine antecedente poetice în tinereţe, însă îmbibat de lecturi, Marian Barbu debutează editorial cu poezie la aproape 70 de ani, uimindu-şi prietenii, care se aşteptau mai mult la o carte de critică literară, domeniu în care autorul s-a manifestat ceva mai apăsat.

Volumul *Femeie cu ghepard* a apărut la „editura vinea, bucureşti, 2023" (respectăm grafia editorului de la p. 3), într-o ediţie de lux, cartonată.

Deşi cedează în faţa unor practici poetice postmoderniste, precum scrierea cu literă mică la începutul fiecărei propoziţii/fraze (există şi excepţii!), excluderea punctuaţiei şi folosirea unui vocabular colorat de englezisme, poezia lui Marian Barbu se dezvoltă în teritoriul larg al propriului eu, şi chiar devine o manifestare a acestuia, pentru că autorul îi surprinde toate întruchipările şi stările, mai cu seamă pe cele negative – singurătatea, înstrăinarea, nesiguranţa, lipsa comunicării, eşecul erotic, zădărnicia, sentimentul timpului care trece şi nu poate fi oprit sau al timpului cronofag –, într-un discurs sobru şi fluid, a cărui sintaxă o recunosc.

Pentru autor, lumea are un gust amar şi de aceea atitudinea poeziei lui este sceptică, descensională şi uneori întunecată până la depresie. Visurile de împlinire şi micile bucurii ale fiinţei sunt de regulă ejectate din peisaj. Nici un orgoliu nu bântuie aceste versuri, ironia şi autoironia le sunt nu de puţine ori călăuze.

Vascularizată de sângele negru al melancoliei, această poezie pare să facă parte din familia lui Trakl şi a lui Bacovia. Cadavrul speranţei îţi taie aproape întotdeauna calea. Fereastra prin care ar putea să năvălească lumina şi aerul proaspăt al dimineţii este ferecată, semn că „gândurile cele mai triste nasc cele mai frumoase poezii".

Poezia lui Marian Barbu merită toată atenţia cititorilor şi a criticii literare.

Virgil DIACONU

Blowup

Spun o grămadă de lucruri inteligente, eu însumi sunt
un om foarte inteligent şi este foarte posibil să fiu
unul dintre cei mai inteligenţi oameni născuţi vreodată
mă minunez de strălucirea mea orbitoare
care nu lasă loc
tăgadei umbrei şi nici măcar nu se dă la o parte
din calea plânsetului ploii ori a strigătului
celui care va muri
sfâșiat de câini, un fel sângeros de a spune ei,
da, nu îmi pasă
pentru mine soarele a apus de mult făcându-se nevăzut
cum să crezi lucrurile astea, îmi şopteşte elefantul
bunului simţ
legănându-şi cartezian trompa lui Eustachio,
miroşi a nimeni şi a nimic
nu exişti, poate îndoiala te va cuprinde într-un târziu,
imperial anonim
aninat într-o furcă de lemn la marginea unui nesfârşit
lan de porumb
nu vezi, nu vezi, nu vezi,
cârpele serii sunt rulate cu grijă, cărbunele
dacă mai poate însufleţi
tisteţea fără de margini a chipului tău, îndreptat nefiresc
spre marginea celeilalte lumi, la o lungime de braţ
aşteptând
albă, volbura tăcerii.

Cântec de adormit copiii

„Not me", îi spun doamnei în negru care,
culmea, mizează pe roşu
sângele n-o să mi-l bei, oricum îţi spun la adio
cuvinte nu am să invoc toate nopţile mele
atât de limpezi şi albe
şi nici ochi nu mai am să privesc în adânc întuneric,
oricum
singurătatea are un preţ pe care sunt pregătit să-l plătesc
un porumbel pe pervaz ciugulind o lămâie albastră
îmi aminteşte de gura încreţită
a micului bufon muribund
ce scoate limba la umbra pe care o priveşte desenată
de degetul unui copil pe retina atât de glacială
a unei nopţi
care se revarsă din ce în ce mai rece într-un feeric
îngheţ -
ce vis încremenit, ce deznădăjduită privire
aruncată neantului
care se apropie încetişor de carnea cutremurată
nu, nu, nu o să mă ai, îi şoptesc, ne vom despărţi de acum
!piază-rea, taciturno, tu, viaţa mea, frumoaso!

Crossroad

Vine o clipă când zâmbeşti sau plângi pentru ultima oară
privirea ţi se îndreaptă încet şi prea sus
spre colţul de la răsărit plutind ca un funigel luminos,
într-o doară
în camera în care tot ce ai avut de spus ai tot spus.

Lângă tine nu-i nimeni sau poate o fi cineva
dar seamănă atât de bine cu tine
încât ți se pare că-i palida umbră pierdută cândva
și în acest îndurerat, blând răgaz, trimisă de cine?

În zbaterea pleoapelor ce vis să mai ai?
la marginea orei stă viața ta toată
doar iarba aceasta prin care tânăr și gol alergai
o mai vezi acum și nu o să o mai vezi niciodată.

Halou

Ești un sentimental bătrân și porți
    și ochelarii ăștia așezați
pe un nas care curge tânjind după o batistă colorată
umărul drept te doare și parcă și genunchiul stâng, asta
ca simetria durerii să fie completă înainte de a dizolva
în paharul murdar al zilei trufia ta ingenuă
    ca o aspirină bayer
albă, imaculată, efervescentă, ușor mentolată
gustul oricărei sentințe expirate, domnule pietate
    cu dinți și măsele
dar
nu dispera, lucrurile se vor așeza de la sine, suficient ar fi
să te dai de trei ori peste cap lângă umbra fetelor în floare
sau să mesteci îndelung carnea lor înmiresmată îmbrăcat
în blană de viezure într-o grotă căptușită cu plută
încercând să îți plătești și amanta imaginară
    cu o bancnotă lipită
ah, iubirea fără de margini pentru un broscoi insalubru
    face minuni
sărutul dat leprosului la capătul nopții
    ori miluirea cerșetorului
fără picioare, navigând pe o sanie cu rulmenți,
    ajutat de vânjoasele brațe
printr-un oraș fără porți peste care plutesc
    petardele multicolore
ale iluziilor rotter balon ori închiderea ochilor măcar
totul doare cu zgomot, pune-ți deci degetul pe buze
fă un semn complice din ochi înainte de o mare tăcere
care se va lăsa încet ca o mult prea grea,
    nesfârșită cortină.

Mare nostrum

Porumbelul acesta este contemporanul meu
Măsoară veșnicia cu pași egali, marinărește
Îmbrăcat în sutana primilor navigatori pe oceane
Care credeau că lumea nu are sfârșit ci doar
Un veșnic început, un fel de a da morții ocol
Urmărindu-i mirosul, foșnetul,umbra pânditoare
Pe hărți imaginare în capătul cărora vietăți
    cu gheare și dinți
Erau țintuite la marginea visului de ostiile fricii -
Câtă liniște în mersul legănat al păsării înger și
Câtă migală în repetatele sale întoarceri, zgribulite
De amintirea unui zbor cutezător promis
    lăuntricelor mări
Care urcă încă în văzduh cu un huiet de sare!
Doar mersul pe jos de acum i-l mai coase
    cu un pocnet ușor
De macadamul umed în broderia
    unui de neînțeles labirint
În care intră în fiecare dimineață
    la sfârșitul fiecărei nopți
Cu aceeași îndărătnicie tăcută ce seamănă atât de bine
Cu ploaia măruntă și rece sau vântul încremenit
În mușcătura rotundă a luminii care adastă
Pe cerul rămas singur, al nimănui.
Și eu și el ne scriem matinal poveștile de viață
Într-un ciudat alfabet Braille așteptându-ne unul pe altul
Nu ni le mai putem citi. Eu plec, el întotdeauna rămâne
Tot orb, împrăștiind iarba să acopere
    atotputernică nimicul.

pax mecum

Nu vine nimeni în al doisprezecelea ceas
în spatele ușii cu obrazul lipit de vizor stau și ascult
niciodată nu m-am descurcat bine cu perspectiva 3D
irizată concentric aproape de canatul de sus
sunt ori prea înalt ori prea scund rămas
pentru ochiul magic –al treilea? – de îngerul meu pus.

Retoric vorbind, din el nu a mai rămas chiar nimic
poate pe pervazul ferestrei , lipite, cele câteva pene
lăsate amintire lângă firimiturile colivei
    de pomenirea morților
așezate grijuliu de candidul duh al bunicii
sunt umbre în șoapta orei care vor să mă cheme
la taifas, întotdeauna lângă leacul cel bun
    împotriva fricii.

Stau și ascult, în picioare și în spatele ușii
nu se aude nimic și chiar nu urcă nimeni pe scară
între tâmplele mele orbul zumzet al vocilor,
    târșâitul de pași
umbrele, dușii.

Poemul omului tamburină

Cobor în centrul urbei mele cu gheare și colți
cu piciorele înfășurate în blănuri proaspăt jupuite
hirsut și groaznic, puțind a carne crudă și sânge închegat
ochii îmi ard cumplit în orbite sub părul murdar,
    lipit de frunte
ridurile adânci îmi adună barba într-un rânjet nemilos
tamburinele îmi atârnă până la glesne, legate de brâu
lovite sălbatic de grindina ploii promise
și vântul, da, vântul, începe să bată și el
împrăștiind praful, culcând tarabele marchidanilor
cu un plesnet de bici care sfâșie cerul
mai întunecat decât sufletul istovit, mai rece
decât șoapta morții fără leac, groaznică trâmbiță
iată-mă-s, răsucindu-mă în aerul îngroșat de pucioasă
plutind în cercul latentelor umbre ca o spaimă
care se clatină în negură, urlet, gângăveală a văzduhului,
bocet prelung în flacăra care arde la temeliile orizontului
învolburat ca apa cea mare, urgie a vămilor despletite
sus, mai sus, îmi adun genunchii la piept
tobele sunt izbite, mișcate iarăși și iarăși și iarăși
și iarăși, totul se destramă în icnet
    și în răsuflarea fierbinte
alunecă la marginea lumii unde doarme
    în strălucitorul cocon
fluturele dimineții în care va începe,
    neobosită, să crească iarba.

CONIŢA LENA - 75

Icre

Am fost tradus pe limba melcilor
pe limba şoarecilor,
pe limba mulţimii muştelor,
nicicând pe limba îmbuibaţilor.

Livrasem icre de neuroni, icre de mormoni,
icre lupi, icre lei, icre de zmei
icre de zei
şi limba universală erau ei.

În poem se intră prin tălpi
le-nfigi bine în ceilalţi
te ţii cu intestinele şi păcatul de burţile lor
şi bucăţica ta de nimic
şi râzi.

Nu stresezi, nu bravezi, nu conturezi, nu delimitezi
nu excelezi, nu te-aşezi, nu explodezi.

Pozezi în creier pané, creier à la greque
clătite cu creier, creier cu ouă,
mai ales creier cu cei care au multe ouă.

Şi aştepţi ca-n poezie să plouă!
„Cărămidă nouă, dă Doamne să plouă,
cărămidă rea, dă Doamne să stea”.
Până la stea.
Să crape viaţa în ea!

Tipare

Mi-aţi croit durerea după ultimele tipare.
Strâns în menghină urlă sufletul meu.
Dumnezeu vinde indulgenţe de pânză neagră –
nicio grijă, a cusut cămăşi pentru şerpi,
scorpioni, şacali, maimuţe
şi râturi de porci –
saci închişi de la dinte şi până-n ultima
unghie.
Ceremonia e gata.
Gătiţi-vă ca un papillon la ultima gală
şi înghiţiţi privighetoarea de pe pieptul celui
mort.
Veţi reuşi un excrement mai vertical
din ceara lumânării în burtă de canal.

La rădăcina grâului

Mi-am supt blestemul până mi-au crescut
broaşte-n obraji
şi nu am adunat atâta salivă cât să vă spăl
de păcat.
Lumina ochilor mei în praştia voastră a fost,
ca potârnichea în lanul cel pârjolit.
Asemeni cuibului de pasăre căzut în arie-am fost.
La rădăcina grâului nu se trăieşte uşor.
Am fost asemeni râmnirii gustoasei potârnichi.
Cu praştii din tanga de maimuţe,
ca proştii copii aţi încercat vânătoarea:
măcar agerimea ochilor, măcar tresărirea auzului,
măcar cuibul de la rădăcina grâului
să-mi luaţi.

Măcar gustoasa mea limbă s-o gustaţi.
Măcar vreo pană de-a mea s-o visaţi.
Mi-am copt blestemul până mi-a ieşit fum din buric

saliva toată în gingiile voastre era.
Păcatul rânjeşte necoacerea frumoşilor struguri
în dinţii copiilor voştri.
Ei se vor îmbăta cu agurida înşelătoare,
cuiburi de viespi vor mânca
şi se vor ruşina ca praştia ce nu nimereşte nimic.

Tablou de Birkenau

Vine perfuzat în sincope fe-martie.
Ce nu ne mai ajunge rămâne doar
primăvara.
La-ntuneric dă colţ galben invidia
flori de zarzăr în mugur deratizând duşmănii.

Prieteniile năpârlite ca părul pisicii în vară
umplu tomberoane şi ard ca la Birkenau.

Fără număr lumea şi-a rotunjit stomacul de crime
miroase a diplome şi medalii pentru geniul satanei.

Inocenţi doar porcii cu şoriciul epilat
lingându-şi belciugul de aur din rât
tainul cel nou l-a umplut (chipurile) Dumnezeu
încă odată.

Suflete inoxidabile licitează monezi la comandă –

trei capete, cifra fiarei şi-un singur portret.
Mii de portrete din sfâşiata-mi durere
mă scuipă printre dinţi de rezervă.

Mai supte zâmbete pe buze încărcate de căpuşe
dau un imbold general la ţesutul plaselor
de păianjen.
Căţelul Pământului nu se va mai auzi din adâncuri
să-ndemne păscutul vacii şi-al calului,
la Paştele Cailor...

Papagali împăiaţi cad în cercuri concentrice
precum orizontul în cimitire de lux profanate.

Apusul ca un astrolog răzbunător
poartă în gheare colivii ecologice.
Cărţile poeţilor duşi la cer.

David ILINA

Fotografie de familie

Suntem toţi?
Atenţie la mine!
Tăicuţă, oleacă mai la dreapta...
Atât, e suficient,
Dacă ieşi din cadru,
O să zică mai ştiu eu cine că te-am uitat în azil.
Treci tu, Veruţo, în spatele lui şi ţine-l de umeri,
Să stea şi el un pic mai drept...
Şi dă-i jos pălăria, că nu plouă.
Aşa e mai bine, altă viaţă!
Mamă, înnoadă-ţi basmaua la spate,
Termină cu mutra asta, nu te mai perpeli,
Nu e soră-mea singura borţoasă nemăritată,
S-o găsi vreunul şi pentru ea,
Sănătoşi să fim!
Tată, ce-ar fi să te aşezi şi tu undeva,
Cum, „unde”? Lângă mama, cum se cuvine.
O să duhneşti a rachiu şi în poză.
Sebi, lasă, naibii, gogoaşa aia,
Înghite mai iute ce ai în gură şi
Şterge-ţi magiunul de pe bărbie!
...Da’ ăsta mic al cui e? Parcă nu-i de-al nostru.
Bine, lăsaţi-l, nu vreau să smiorcăie,
Să ne strice ziua.
Gata? Suntem toţi? Asta e!
Număraţi în gând până la trei şi uitaţi-vă aici,
În ochii lumii,
Zâmbiţi!

MS

De la debut, numitul Marin Sorescu a fost un
caz-problemă al literaturii române.
Lipsit de idei, a ales calea cea mai simplă:
a distrat cititorii prin parodii şi imitaţii.
De altfel, era superficial în toate.
La multe din întrebările puse de viaţă
a bătut câmpii ori a refuzat să răspundă.
Nu e o întâmplare că a rămas repetent ani în şir,
până când i-au rămas doar trei dinţi din faţă.
Îndărătnic şi inabil,
Nu stăpânea mersul piticului, nici legea avântului,
Baremi să-i fi ieşit săritura de pe loc.
Pentru că nu reuşea să obţină notă de trecere
(îl găseai mereu sub linie),
şi-a somat mama să îl nască din nou.

Dar nici mai târziu nu a corespuns baremului,
de data aceasta la rubrica purtare şi disciplină:
era ceva pervers, neserios în felul lui
de a se raporta la autorităţile validate de istorie.
Se ţinea de glume. Era uşuratic.
Bunăoară, pe Dumnezeu l-a confundat
cu un autor obscur pe nume Shakespeare.
Era de părere că din metafizica marelui Aristotel
a rămas doar un munte de moloz silogistic.
Mai mult ca sigur din invidie,
dornic să-şi procure un loc de veci în manualul şcolar,
a decretat insolent că Eminescu n-a existat,
La ce te puteai aştepta de la un ingrat
pentru care Svejk şi nea Florea
erau mai de preţ decât Seneca?

Promenadă târzie

Car trenciul umbrei după mine,
Piciorul drept mi-e tot mai amorţit,
Talpa pantofului plescăie asfaltul
Ca o pârghie de gradul doi.

Îi invidiez pe cei care, umblând nestingheriţi,
Fac slalom printre obstacole,
Îi salută din mers pe cunoscuţi şi,
În tot acest timp, vorbesc dezinvolt la telefonul mobil.

În geamul unei vitrine îmi zăresc umbra –
Compactă, întunecată, imobilă.
Mă legăn stânga-dreapta, ca un cimpanzeu.
Umbra se leagănă odată cu mine
După legile implacabile ale reflexiei.

Dintr-o stradă laterală
O ceată de adolescenţi exuberanţi
Înaintează impetuos spre mine.
Coliziunea cu năvălitorii puberi îmi pare

Inevitabilă.
Mă tem că, în frenezia lor,
fără să-şi dea seama,
Mă vor culca la pământ.

Din fericire, în ultima clipă,
Bancul de heringi se despică în două,
Afluează de-a stânga
şi de-a dreapta mea.
O vreme rămân nemişcat
în mijlocul străzii pietonale
Ca un far în ruină uitat
pe promontoriul unei stânci.

Cântec de inimă albastră

Năluca ta creştea din aburi
Când sufletul mi-era pustiu,
Ah, câte lacrimi n-am vărsat amarnic
Taman în ţoiul cu rachiu!
Mi se părea că lăcrămează
Chiar şi vânjosul de hangiu,
Când mă zvârlea, hain, pe scară
Zicându-mi:
– Pleacă, e târziu!
Mă suduia-ncruntat jupânul:
– Te du, amorul tău diliu,
Îmi aminteşte de consoarta
Pe veci închisă în sicriu!

În sticlă mi-a turnat librarul
Un deşt din tuşul siniliu.
Mi-a dat, din milă, şi hârtie,
Aflând că mă apuc să-ţi scriu.

Cu falca-n pumn, pe colţul mesei,
Mă-ntreb nostalgic, grijuliu:
„Ce-o fi făcând sărac' paharul,
Nu i-o fi sete de rachiu?"
Dar m-am jurat, nu mai calc pragul
Crâşmarului, cât voi fi viu,
Prea s-a purtat nedrept cu mine,
Client, de-acum, n-am să-i mai fiu.

Dar cine-mi bate-acum în uşă,
Al cui e glasul blând-sălciu?
Îl recunosc, e-ndureratul,
Mă roagă să-i fiu muşteriu.
Să-i fiu tovarăş, cum s-ar zice,
Când dă butoiului burghiu,
Să înecăm în doi amarul
Ce muşcă sufletul candriu.

Manevre nocturne

E trecut de miezul nopţii,
prin fereastra întredeschisă
aud strigătele lucrătorilor
de la căile ferate.
Oficianţii manevrelor nocturne
transmit
comenzi răstite,
amestecate cu înjurături
năbădăioase.
Ţignale prelungi sfâşie broboada
nopţii –
rulaj căznit al osiilor
scrâşnet ascuţit de fier pe fier,
de tinichea răzuită.
Prin zgomote scurte, ghilotinate,
macazurile anunţă marşul
funebrtu al
reversibilităţii mecanice,
al schimbării de cale.
Acarii veşniciei – prometei
în salopetă ai triajului –
încalecă drumurile cu dus şi întors.

Brusc, ca după un cataclism astral,
peste campusul gării
se revarsă liniştea stranie
a somnului dogmatic.
Înspre ziuă, din difuzoarele staţiei
vocea mormăită
a impiegatului anunţă
sosirea automotorului cu navetişti.

Închid fereastra. S-a făcut răcoare.
În odaia mea a pătruns
miros de motorină şi ulei ars.

Domiciliu flotant

Trăiam cu chirie
În cea mai ieftină odaie
dintre odăile posibile.
Azi-noapte gardienii veghetori
au năvălit în
Ziguratul meu de metafore,
M-au smuls din vis,
Silindu-mă să pun pe masă
Tot ce aveam
în buzunarele sufletului.

Rânjind, unul din gardieni
m-a înşfăcat de ceafă:
„Tot, mă, n-ai auzit?!"
Gardienii au totdeauna dreptate,
Ei ştiu dinainte ce şi unde să caute:
Uitasem în buzunarul de la spate
Ziua de ieri – mototolită, vai de ea –
Alături de câteva din naivităţile
şi fricile mele
Dintotdeauna.

Mi-au pus lumina soarelui în ochi,
Apoi mi-au cerut să conjug
verbul a fi.
O dată, şi încă o dată, şi încă o dată...
De câte ori rosteam „eu sunt"
Gardianul scrâşnea: „ S-o crezi tu!"
Iar ceilalţi se prăpădeau de râs.
Gardienii sunt experţi în gramatică.
„Zi, mă, nu te opri! Grijania ta
de poet!
Ce credeai, că ne duci tu pe noi?!" –
Urla gardianul cu mânecile suflecate
Înainte de a mă fulgera
Cu palma lui grea.

Cafeneaua literară

Revistă lunară editată de
Centrul Cultural Piteşti
sub egida
Consiliului Local Piteşti şi a
Primăriei municipiului Piteşti

Fondată în ianuarie 2003

REDACŢIA

Director: Virgil DIACONU
Redactor-şef: Marian BARBU
Secretar de redacție:
Simona FUSARU

Redactori:
Lucian COSTACHE
Denisa POPESCU
Liliana RUS
Ion PANTILIE

Corespondenţi:
Elisabeta BOŢAN (Spania)

Corectură:
Jean DUMITRAȘCU

Prezentare artistică:
Virgil DIACONU

ADRESA REDACŢIEI:

Centrul Cultural Piteşti,
Cafeneaua literară,
strada Craiovei nr. 2, bl. G 1,
sc. C, et. I, Casa Cărţii, 110013,
Piteşti
Tel./fax: 0248/219976

http://www.centrul-cultural-pitesti.ro

Cont: 50104122256,
Trezoreria Piteşti
ISSN: 1583-5847

Responsabilitatea asupra
conţinutului textelor revine
autorilor, conform legii.
Autorii pot avea şi alte opinii
decât ale redacţiei.

Manuscrisele primite
la redacţie nu se înapoiază.

Tiparul executat la
VENUS PRINTING SOLUTIONS
Iași

Revista nu publică decât texte inedite, deci care nu au mai apărut în alte publicații.

Literatura babiloniană şi asiriană

EPOPEEA LUI IZDUBAR

Coloana III

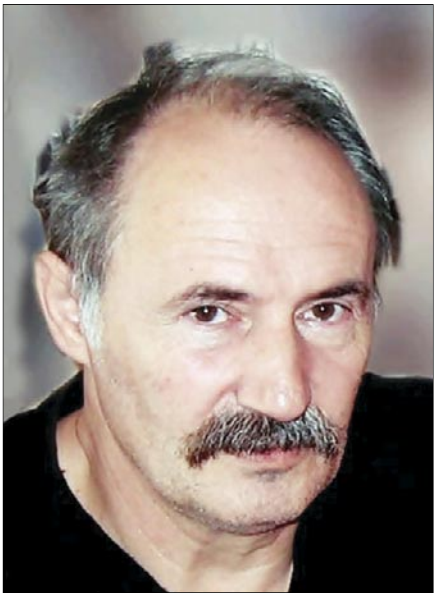
HEABANI ÎI DEZVĂLUIE REGELUI DOUĂ VIZIUNI MINUNATE, UNA DESPRE MOARTE ȘI UITARE, CEALALTĂ DESPRE RAI, ȘI MOARE ÎN BRAȚELE REGELUI

Dar, o, Regele meu, ție-ți dezvălui acum
Un secret ce inima mea încă l-ar ține ascuns.
Ţie, prietene, două viziuni îţi voi revela.
Pe prima adesea am visat-o sub vraja
Unei nopţi când, de toată lumea izolat,
Doar cu mine însumi am comunicat.
Inconștient aruncat
De-aripa vreunui gând în afara vieţii acesteia,
Mi s-a părut că mă trezesc într-o Lume-ntunecată
unde domnea
Vidul-o ceaţă-ntunecoasă se părea.
Totul era un vid-nicio lumină pentru mine nu lucea
Şi plutind singur, pe orice parte m-aş fi întors,
n-am văzut nimic,
Nimic solid sub picioare n-am simţit,
Nici acel Spaţiu dimprejur, nicio veselă rază
De la vreo stea măcar. Soarele era stins, zi de era
Sau noapte, nu ştiam. Nici mâini n-aveam,
şi nici picioare,
Nici cap, nici trup: totul era vid. Nici căldură
Sau frig nu simţeam. Niciun trup nu puteam simţi
sau vedea
Şi nimic nu cunoşteam decât o entitate conştientă.
Nicio limită nu simţea trupul meu, şi nici n-avea,
Şi fără grai, surd şi orb, şi fără trup, întristat,
Un vid conștient eram. Am plutit
prin spațiul întunecat.
Nicio adiere de aer spiritul meu nu mişca:
m-am scufundat
Nu ştiam unde, până când am contenit
În sfârșit să mă mișc, și totuși să mă odihnesc
n-am reuşit.
Împrejurul meu se întindeau Nemărginirea
şi Spaţiul Vast.
Spiritul meu trist, conştient, fixat
În vreun punct izolat din spaţiu, era rigid,
nemişcat,
Un atom-de forţe dure şi-ntunecate-ncătuşat.
Şi-n jurul meu-nimic.Fără nicio mângâiere
am trăit
În singurătatea-mi înspăimântătoare!
O, cât am suferit!
Și-astfel, soarta omului în Viață și Moarte
e descifrată
Doar de conștiință, și-astfel sunt încurcaţi
Toţi oamenii-n speranţe fără rezultat.
Iar mie doar atât moartea mi-a dat?
Că totul dispăruse, pierise tot ce mi-a putut oferi
viaţa,
Şi mă lăsase cu un vid, cu lupta gândurilor
Ce mă copleşeau şi-a regretelor zadarnice,
pentru-a pluti
Departe de viaţă şi lumină, departe-nlănţuit.
O, cum tânjea sufletul meu după vreun colț
de stâncă izolat,
Să mă despart de întunericul de dedesubt
şi cu violenţă să-mi recapăt
Simţurile sau cu-acest şoc să-mi termin
Viaţa-mi nenorocită-spre uitare să mă trimită
Repede! Cât am încercat să blestem şi să sfărâm
Acel vid fără sunet cu ţipete sau strigăte,
ca să trezesc
Acea tăcere cumplită ce-n jurul meu se-ntindea!
Zadarnic! Zadarnic! Totul în afară de sufletul meu
era mort.
Şi-atunci sufletul meu fără glas în sine a plâns:
O, du-mă! Du-mă-napoi pe Pământ!
Căci suferinţele trupului erau fericire şi bucurie
Faţă de-aşa viaţă. Durerea nu poate
să-ntunece niciodată
Cel mai mic fior de fericire pământească.
A fost o bucurie să trăiesc pe pământ în suferinţe.
Vă voi binecuvânta pe voi, zeilor,
dac-aş putea să-i văd câmpiile pe care am păşit,
Să-i sărut florile înmiresmate, să ating iarba
Mamei-Pământ, acea măreaţă şi frumoasă lume.
Din toată fericirea sa, vai, sufletul meu
A fost aruncat, apoi agitat m-am trezit.
Bine că nu fusese decât un vis! Ca fumul a pierit
În grabă. Iar eu am sărit din pat şi m-am rugat
La toţi zeii, şi-astfel sufletul meu s-a calmat.
Şi-apoi, cu gura plină de binecuvântări,
mi-am căutat
Culcuşul, şi-n gânduri fericite m-am pierdut!

(continuare în nr. viitor)

Traducere din limba engleză de
Liana ALECU

VIRGIL DIACONU

Fluturii albaştri

Ţara este în criză. Dar tu ai primit aprobarea
să îţi duci mai departe viziunile, fluturii albaştri,
mi-a spus îngerul meu păzitor, lustruindu-şi tresele.
Dreptul la viaţă îţi va fi garantat în continuare.
Dreptul la viaţă cu acele în vene. Poţi să fii liniştit.
Cineva îţi va strecura în fiecare zi sub cearşaf
o doză de glucoză, pentru a-ţi duce mai departe
viziunile,
fluturii albaştri.

Şi fluturii vor fi liberi să zboare prin piaţa cea mare,
unde se împart minciunile şi sarmalele electorale.
Da, gardienii vor lăsa fluturii să zboare în voie
şi chiar să apară la ştirile de seară. Să nu crezi că ei
au fost arestaţi „pentru tulburarea liniştii publice",
aşa cum se zvoneşte. Să nu crezi,
mi-a spus îngerul meu secret, lustruindu-şi tresele.
Atâta doar că de-acum înainte
fluturii vor fi programaţi pe calculator,
pentru ca ei să zboare organizat, în pluton.
Şi pentru ca niciun curcubeu să nu mai dea buzna
pe cer,
neprogramat şi fără acte în regulă.

Aşa mi-a spus îngerul meu secret, dându-mi asigurări
că voi putea să lucrez mai departe la fluturii albaştri...
Cu acele în vene şi cu tubul de glucoză primit pe furiş,
voi lucra mai departe. Şi poate că într-o clipă
de neatenţie
fluturii mei vor umple iarăşi cerul!
Da, eu voi transmite
pe toate canalele vederi din sângele meu albastru...
Într-o clipă de neatenţie.

Desigur, eu voi amâna glonţul şi de data aceasta.
Glonţul, acest suvenir din călătoriile mele occidentale.
Un suvenir pe care îl voi lăsa moştenire fiilor mei,
spre a le fi de folos la nevoie.

Pentru salvarea Alexandrei

▪ **Alexandra** este elevă în clasa a VI-a la Şcoala Gimnazială ,,Mihai Eminescu" Piteşti. Are 13 ani şi a fost operată în Secţia oncologie-pediatrică a spitalul Marie Curie Bucureşti. Diagnosticul ei este o boala cruntă: teratom ovarian imatur de grad înalt. Nici şedinţele de chimioterapie nu au salvat-o.

▪ Alexandra se poate trata însă la o clinică din Italia. În vederea strângerii de fonduri necesare spitalizării, „Asociaţia Părinţilor Elevilor Şcolii Mihai Eminescu Piteşti" a organizat vineri, 14 iunie, un târg cu vânzare de produse alimentare.

▪ Am fost la acest târg... Sute de copii în terenul de sport, unde s-a organizat târgul, „se băteau" pe vata de zahăr, sucul de portocale făcut instant, pe negrese şi pe fel de fel de prăjituri. S-au vândut chiar şi fripturi de pui. Nu am mai apucat, însă am cumpărat „dulciurele", cum spun cei de la pregătitoare... Puţin mai înainte copiii au depus pentru Alexandra bani într-o puşculiţă.

▪ O acţiune care merită toată lauda şi arată că încă nu ne-am pierdut umanitatea. Mă întreb dacă anumite instituţii, să spunem Biserica, pot face ceva pentru ajutorarea unor copii bolnavi. Foarte bolnavi, în pericol de a-şi pierde viaţa...

Până atunci însă, copiii, colegii Alexandrei, i-au sărit în ajutor.

Ei au strâns 20.000 de euro!

Lor li s-ar putea alătura şi alţii. Voi, oameni cu dare de mână, prieteni şi neprieteni, iubitori de copii, rupeţi o fărâmă din veniturile voastre şi salvaţi-o pe Alexandra! Puteţi face donaţii în contul mamei Alexandrei, pe numele Bălan Daniela:

RO93RZBR0000060017758449
RO12RZBR0000060026214524 EURO
Aşa să vă ajute Dumnezeu!

V. DIACONU